

Przewodnik po dobrych praktykach w zakresie zdobywania rynku polskiego i bułgarskiego

Ръководство за добри практики
за спечелване на полския
и българския пазар

Białystok, 2022 r.

Przewodnik po dobrych praktykach w zakresie zdobywania rynku polskiego i bułgarskiego

Białystok, listopad 2022 r.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

БЪЛГАРСКА ТЪРГОВСКО-ПРОМИШЛЕНА ПАЛАТА
BULGARIAN CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY

IPH

IZBA PRZEMYSŁOWO-HANDLOWA
W BIAŁYMSTOKU

ZASTRZEŻENIE: Ten projekt otrzymał dofinansowanie z Unii Europejskiej. Treść przewodnika wyraża wyłącznie poglądy jej autora(ów). Komisja Europejska nie ponosi jakiegokolwiek odpowiedzialności za wykorzystanie informacji zawartych w publikacji.

Publikacja bezpłatna

Wersja polska - Полска версия

Opracowane przez Podlaską Fundację Rozwoju Regionalnego w ramach projektu 2021-1-PL01-KA210-VET-000032860 „Organizacja międzynarodowej Akademii Szkolenia Zawodowego w celu podniesienia kompetencji zawodowych osób dorosłych pracujących w przedsiębiorstwach polskich i bułgarskich”

Projekt realizowany w ramach programu Erasmus+ przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Białymstoku (Polska) oraz Izbę Przemysłowo - Handlową w Sofii (Bułgaria).

SPIS TREŚCI

Wstęp	6
Rozdział 1. Rzeczpospolita Polska	7
Rozdział 1.1. Charakterystyka rynku polskiego	7
Otoczenie polityczne	7
Otoczenie ekonomiczne	9
Otoczenie społeczne	12
Otoczenie technologiczne	13
Rozdział 1.2. Charakterystyka wymiany handlowej	16
Eksport	16
Import	18
Rozdział 1.3. Dobre praktyki polskich firm	20
Rozdział 2. Republika Bułgarii	22
Rozdział 2.1. Charakterystyka rynku bułgarskiego	22
Otoczenie polityczne	22
Otoczenie ekonomiczne	23
Otoczenie społeczne	27
Otoczenie technologiczne	28
Rozdział 2.2. Charakterystyka wymiany handlowej	30
Eksport	30
Import	32
Rozdział 2.3. Dobre praktyki firm bułgarskich	34
Rozdział 3. Handel dwustronny	35
Rozdział 4. Podsumowanie i rekomendacje	37

Wstęp

Niniejsza publikacja stanowi podsumowanie projektu, pt. „Organizacja międzynarodowej Akademii Szkolenia Zawodowego w celu podniesienia kompetencji zawodowych osób dorosłych pracujących w przedsiębiorstwach polskich i bułgarskich” realizowanego przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Białymstoku (Lider Projektu) oraz SDRUZHENIE BULGARSKA TARGOVSKO-PROMISHLENA PALATA (Partner projektu) dofinansowanego w ramach Konkursu Erasmus+ 2021 Runda 1 KA2 KA210-VET – Partnerstwa na małą skalę w sektorze kształcenia i szkolenia zawodowego (numer projektu: 2021-1-PL01-KA210-VET-000032860) współfinansowanego przez Unię Europejską. Celem projektu było podniesienie kompetencji przedstawicieli firm zrzeszonych w obu izbach w zakresie ekspansji na nowe rynki zagraniczne.

Publikacja składa się z trzech części. Rozdział pierwszy dotyczy rynku polskiego, rozdział drugi rynku bułgarskiego. Rozdział pierwszy i drugi składają się z charakterystyki każdego z rynków opracowanego za pomocą analizy PEST, charakterystyki wymiany handlowej opracowanej z wykorzystaniem danych wygenerowanych na podstawie kodów HS (Zharmonizowany System Oznaczenia i Kodowania Towarów, lista numerów używanych przez służby celne do klasyfikacji produktu). Każdy z tych dwóch rozdziałów zwieńczony jest opisem dobrych praktyk polskich firm działających w Bułgarii oraz firm bułgarskich w Polsce. Rozdział trzeci stanowi podsumowanie handlu dwustronnego. W rozdziale czwartym znajduje się podsumowanie oraz rekomendacje.

Rozdział 1. Rzeczpospolita Polska

Rozdział 1.1. Charakterystyka rynku polskiego

Rzeczpospolita Polska położona jest w Europie Środkowej nad Morzem Bałtyckim. Stolicą i największym miastem kraju jest Warszawa. Polska jest dziewiątym pod względem powierzchni (312 696 km²) krajem w Europie i zajmuje 69. miejsce wśród największych państw świata. Od północy Polska graniczy z Rosją i Litwą, od wschodu z Białorusią i Ukrainą, od południa ze Słowacją i Czechami, od zachodu z Niemcami. Geograficznie Polska jest krajem nizinnym. Największymi miastami Polski oprócz Warszawy są Kraków, Łódź, Wrocław, Poznań, Gdańsk, Szczecin, Bydgoszcz, Lublin i Białystok.¹ Polska posiada strategiczną lokalizację na przecięciu głównych szlaków transportowych na linii północ-południe oraz wschód-zachód (m.in. trasa „Via Carpatia”). Kraj dynamicznie rozwija swoją infrastrukturę drogową, kolejową, lotniczą i morską.²

Polska jest członkiem organizacji międzynarodowych, takich jak: Unia Europejska, ONZ, NATO, Grupa Wyszehradzka, OECD, a także należy do mniej eksponowanych organizacji, jak Inicjatywa Środkoeuropejska, Północnoatlantycka Rada Współpracy czy Rada Państw Morza Bałtyckiego. Polska jest członkiem UE od 1 maja 2004 r., dzięki czemu stanowi część jednolitego rynku europejskiego, co pozwala na swobodną wymianę handlową pomiędzy państwami członkowskimi.

Liczba ludności Polski w kwietniu 2022 r. wyniosła 38 036 tys., a średnia gęstość zaludnienia wynosi 122 mieszkańców na 1km² i jest ona silnie zróżnicowana pomiędzy relatywnie gęsto zaludnionym południem a północą. W 964 miastach mieszka 22,9 mln osób (60,9%), na wsi natomiast 15,3 mln (39,1%). Polska jest krajem dość jednorodnym z punktu widzenia etnicznego. Mniejszości narodowe stanowią ok. 5% całego społeczeństwa, a największe z nich to: ukraińska, niemiecka, białoruska i romska. Oprócz przeważającej wiary katolickiej, w Polsce można znaleźć wyznawców takich religii, jak: prawosławie, protestantyzm, islam czy judaizm. Językiem urzędowym jest język polski, który należy do zachodniej gałęzi języków słowiańskich. Używany jest przez prawie 100% społeczeństwa, przy czym języki ukraiński, niemiecki, litewski i białoruski są językami mniejszościowymi. Walutą obowiązującą w Polsce jest złoty (1PLN = 100 groszy).

Otoczenie polityczne

Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej (Sejm i Senat), wykonawczej (Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

1 <https://getsix.pl/zasoby/prowadzenie-dzialalnosci-gospodarczej-w-polsce/informacje-o-polsce/> (dostęp: 11.10.2022)

2 https://www.paih.gov.pl/wyberz_polske/strategiczna_lokalizacja_w_sercu_europy (11.10.2022)

i Rada Ministrów) i sądowniczej (sądy i trybunały). W kraju obowiązuje wolność tworzenia i działania partii politycznych, a finansowanie partii politycznych jest jawne.³

Prowadzenie działalności gospodarczej w Polsce regulowane jest na podstawie, tzw. Konstytucji Biznesu, czyli pakietu 5 ustaw, które obowiązują od 30 kwietnia 2018 roku, tj.:

- Ustawa Prawo przedsiębiorców,
- Ustawa o Rzeczniku Małych i Średnich Przedsiębiorców,
- Ustawa o Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej i Punkcie Informacji dla Przedsiębiorcy,
- Ustawa o zasadach uczestnictwa przedsiębiorców zagranicznych i innych osób zagranicznych w obrocie gospodarczym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo przedsiębiorców oraz inne ustawy dotyczące działalności gospodarczej.⁴

W Polsce działalność gospodarcza może być prowadzona w następujących formach: jednoosobowa działalność gospodarcza, spółka cywilna, spółki kapitałowe (spółka z ograniczoną odpowiedzialnością i spółka akcyjna) oraz jako spółka osobowa (spółka jawna, partnerska, komandytowa, komandytowo-akcyjna). Cudzoziemcy będący obywatelami UE mogą założyć w Polsce własną firmę, świadczyć transgranicznie usługi albo założyć w Polsce oddział firmy prowadzonej już w którymś z państw członkowskich Unii Europejskiej. Zachęty inwestycyjne w Polsce obejmują, m.in. Specjalne Strefy Ekonomiczne (SSE) oferujące zwolnienie z podatku dochodowego, granty rządowe, rozwiązania prorozwojowe w formie parków przemysłowych i technologicznych oraz centrów badawczo-naukowych, zwolnienia z podatku od nieruchomości.

Wymiana handlowa między państwami członkowskimi UE – w tym Polski – opiera się na rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 222/2009 zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 638/2004. Wymiana towarowa między członkami UE a krajami trzecimi opiera się na rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 471/2009.⁵ Pomimo swobody przepływu towarów (dzięki zniesieniu ceł gwarantowanych dla wszystkich krajów należących do UE), handel zagraniczny Polski podlega pewnym ograniczeniom, tj. ilościowym, ograniczeniom wynikającym z ochrony praw własności intelektualnej, czy koniecznością uzyskania zezwolenia (eksport i import niektórych towarów o szczególnym znaczeniu

3 <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/1.htm> (12.10.2022)

4 <https://www.biznes.gov.pl/pl/ulatwienia-dla-biznesu/konstytucja-biznesu> (12.10.2022)

5 https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/6/13/1/handel_zagraniczny_handel_towarami_wedlug_cech_przedsiębiorstw_tec.pdf (12.10.2022)

dla życia, zdrowia, bezpieczeństwa publicznego czy ochrony środowiska naturalnego jest zależny od uzyskania pozwolenia). Zarówno kraje członkowskie UE, jak i inne państwa chronią własne rynki przed nadmiernym napływem towarów z zagranicy prowadząc aktywną politykę handlową, która dodatkowo podlega ograniczeniom importowanych towarów, które dzielą się na taryfowe i pozataryfowe. Ograniczenia taryfowe obejmują dodatkowe cła i kontyngenty taryfowe konieczne, gdy państwo spoza Unii sztucznie obniża ceny (ceny dumpingowe) albo nadmiernie finansuje określone towary, przez co staje się nieuczciwą konkurencją dla przedsiębiorców unijnych. Ograniczenia pozataryfowe natomiast obejmują ograniczenia ilościowe, podatki od importu, nadzór importu, opłaty wyrównawcze, normy techniczne, wymagania sanitarne i weterynaryjne, które towar musi spełnić, aby zostać wprowadzony na dany rynek.⁶

Administracja podatkowa Polski leży w kompetencji dwóch rodzajów organów: rządowych (CIT, PIT, VAT, akcyza, podatek od czynności cywilnoprawnych) oraz jednostek samorządu terytorialnego (podatek od nieruchomości, podatek od środków transportowych). Administracja podatkowa jest dwuinstancyjna, czyli rozstrzygnięcia wydane przez organ I instancji podlegają zaskarżeniu do organu administracji II instancji. Organem podatkowym są także szef Krajowej Administracji Skarbowej, dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej, Minister Finansów.⁷

Podstawowym źródłem prawa pracy jest ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1320, ze zm.) oraz akty wykonawcze do tego Kodeksu. Prawa i obowiązki poszczególnych grup zawodowych (np. nauczyciele, urzędnicy) są także uregulowane szczegółowo w innych ustawach.

Otoczenie ekonomiczne

Analizy portalu COFACE wskazują, że Polska cechuje się oceną ryzyka kraju na poziomie A4 (ryzyko akceptowalne), natomiast klimat biznesowy oceniany jest na A2 (ryzyko niskie). Polska jest atrakcyjna dla inwestorów zagranicznych ze względu na: dużą liczbę mieszkańców, zróżnicowaną gospodarkę, wykwalifikowanych i konkurencyjnych cenowo pracowników oraz łatwy dostęp do rynków Europy Wschodniej i Zachodniej.⁸ Polska posiada zróżnicowaną strukturę eksportu, a także oferuje szeroki wachlarz możliwości inwestycyjnych wynikających z modernizacji infrastruktury i wdrażania nowoczesnych technologii w korporacjach, a dzięki dużej liczbie małych i średnich przedsiębiorstw gospodarka odnotowuje stały wzrost PKB. W Polsce dominuje sektor MŚP, który stanowi aż 99,8% wszystkich przedsiębiorstw w kraju. Wśród nich najliczniejszą grupą (97% w liczbie 2,2 mln) są mikroprzedsiębiorstwa. Sektor przedsiębiorstw wytwarza blisko

6 <https://www.biznes.gov.pl/pl/portal/00807> (12.10.2022)

7 https://www.paih.gov.pl/prawo/system_podatkowy (12.10.2022)

8 <https://www.coface.pl/Analizy-ekonomiczne/Poland> (19.10.2022)

3/4 wartości PKB (72,3%), przy czym małe i średnie przedsiębiorstwa generują blisko co drugą złotówkę PKB (49,6%). Największy udział w tworzeniu PKB mają mikroprzedsiębiorstwa – około 30,6%.⁹

W 2021 r. na sytuację społeczno-gospodarczą Polski znaczący wpływ wywarła pandemia COVID-19 (mniej restrykcyjne niż wiosną 2020 r. obostrzenia). W podstawowych obszarach działalności gospodarczej uzyskano lepsze wyniki niż w poprzednim roku, a gospodarka Polski wróciła w tym czasie do poziomu sprzed pandemii. Kluczowe znaczenie dla rozwoju polskiej gospodarki miały wydatki ze strony gospodarstw domowych, które kształtowały się na poziomie 58% PKB.

W I kw. 2022 r. aktywność gospodarcza w Polsce nadal silnie rosła. Wzrost PKB przyspieszył do 8,5% r/r, (wobec 7,6% r/r w IV kw. ub.r.) przy czym duży dodatni wkład do dynamiki PKB miał silny wzrost zapasów. Natomiast dynamiki konsumpcji i inwestycji obniżyły się, a ujemny wkład eksportu netto pogłębił się. Wzrostowi konsumpcji sprzyjała bardzo dobra sytuacja na rynku pracy odzwierciedlona w dalszym spadku bezrobocia i silnym wzroście wynagrodzeń, a także dodatkowy popyt kreowany przez napływ uchodźców z Ukrainy.¹⁰ Według danych GUS na październik 2022 r., PKB per capita wynosi 69 069 PLN¹¹, natomiast na koniec 2021 r. całkowita wartość PKB w kraju wyniosła 574,4 mld EUR (tj. 2 623,9 mld PLN). Wzrost wartości dodanej brutto w 2021 roku w stosunku do roku ubiegłego kształtował się na poziomie 6,6%.¹²

Rynek pracy nie ucierpiał znacząco w trakcie pandemii, a już w październiku 2021 r. sama stopa bezrobocia zbliżyła się do poziomu sprzed COVID-19.¹³ Stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec 2021 roku wyniosła 5,4%, w połowie 2022 r. stanowiła już 4,9%. W warunkach silnego wzrostu aktywności gospodarczej w Polsce na początku 2022 r. następował dalszy wzrost popytu na pracę, co wynikało ze zwiększenia się liczby pracujących w usługach i przemyśle, przy dalszym spadku liczby osób pracujących w rolnictwie.

W ciągu roku obserwowano stopniowe nasilenie zjawisk inflacyjnych – w grudniu 2021 r. wzrost w skali roku cen zarówno konsumpcyjnych, jak i producentów był najwyższy od wielu lat.¹⁴ W I połowie 2022 r. dynamika cen towarów i usług

9 *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce – 2022*, PARP.

10 https://www.nbp.pl/polityka_pieniezna/dokumenty/raport_o_inflacji/raport_lipiec_2022.pdf?w=1 (19.10.2022)

11 <https://stat.gov.pl/wskazniki-makroekonomiczne/> (19.10.2022)

12 <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/inne-opracowania/inne-opracowania-zbiorcze/polska-w-unii-europejskiej-2022,16,16.html#> (19.10.2022)

13 <https://www.coface.pl/Analizy-ekonomiczne/Poland> (19.10.2022)

14 *Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w 2021 r.*, GUS, styczeń 2022.

konsumpcyjnych w Polsce – podobnie jak w wielu innych gospodarkach na świecie – w dalszym ciągu rosta. W maju 2022 r. inflacja CPI wyniosła 13,9% r/r, a w czerwcu wyniosła już 15,6% r/r.¹⁵ Ceny towarów i usług konsumpcyjnych w sierpniu 2022 r. w porównaniu z analogicznym miesiącem ubiegłego roku wzrosły o 16,1% (przy wzroście cen towarów – o 17,5% i usług – o 11,8%). W porównaniu z miesiącem analogicznym 2021 roku wyższe ceny w zakresie mieszkania (o 23,9%), żywności (o 18,1%), transportu (o 19,5%), restauracji i hoteli (o 16,7%) oraz rekreacji i kultury (o 12,6%) podniosły ten wskaźnik odpowiednio o 5,97 p. p., 4,35 p. p., 1,90 p. p., 0,80 p. p. i 0,78 p. p.¹⁶ Przewiduje się, że presja cenowa pozostanie wysoka przez cały 2022 rok, przy dalszym wzroście cen energii i rosnących cenach gazu ziemnego odbijających się na kosztach produkcji żywności. Z kolei wysokie ceny producentów będą przenoszone na konsumentów końcowych. Inflacja w Polsce zmienia się dynamicznie z miesiąca na miesiąc i już pod koniec września 2022 została oszacowana przez GUS na 17,2%, co stanowi najwyższy wynik od lutego 1997 r.

Przeciętne wynagrodzenie nominalne w gospodarce narodowej w I kw. 2022 r. wzrosło o 9,7% r/r (wobec 9,8% r/r w IV kw. 2021 r.).¹⁷ Natomiast przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw (dla firm powyżej 10 pracowników) w sierpniu 2022 r. wyniosło 6583,03 zł, co oznacza wzrost 12,7 % rok do roku (r/r). Jednak przy poziomie inflacji wielkości 17,2%, mimo rosnących pensji, realnie Polacy mogą kupić mniej. Presja inflacyjna skłoniła bank centralny do zacieśnienia polityki pieniężnej, w związku z czym Rada Polityki Pieniężnej systematycznie podnosiła stopy procentowe, przez co stopa referencyjna wynosi obecnie 6,75%, natomiast lombardowa – 7,25%, depozytowa – 6,25%, redyskonta weksli – 6,80%, dyskonta weksli – 6,85%. Podwyżki stóp procentowych przekładają się na wzrost rat kredytów, co pochłania coraz większą część domowych budżetów i ma stanowić czynnik zniechęcający Polaków do zaciągania nowych zobowiązań kredytowych.¹⁸ Ponadto, od początku 2022 r. w celu ograniczenia inflacji, rząd wprowadził, tzw. tarczę antyinflacyjną. Jej program obejmuje obniżenie podatku od wartości dodanej i akcyzy na energię i gaz ziemny, obniżkę podatków od paliw, a także obniżenie podatku od towarów i usług na niektóre produkty spożywcze na sześć miesięcy. Co więcej, kryzys migracyjny na granicy polsko-białoruskiej pod koniec 2021 r., a także wojna w Ukrainie, przyniosły również dodatkowe zagrożenia.¹⁹

15 https://www.nbp.pl/polityka_pieniezna/dokumenty/raport_o_inflacji/raport_lipiec_2022.pdf?w=1 (19.10.2022)

16 *Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych w sierpniu 2022 r.* – <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/wskazniki-cen-towarow-i-uslug-konsumpcyjnych-w-sierpniu-2022-roku,2,130.html> (19.10.2022)

17 https://www.nbp.pl/polityka_pieniezna/dokumenty/raport_o_inflacji/raport_lipiec_2022.pdf?w=1 (19.10.2022)

18 <https://www.money.pl/gospodarka/stan-gospodarki-wrzesien-inflacja-ceny-paliw-stopy-procentowe-6796727832193536a.html> (11.10.2022)

19 <https://www.coface.pl/Analizy-ekonomiczne/Poland> (19.10.2022)

Otoczenie społeczne

Zgodnie z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań (2021), w ciągu dekady liczba ludności Polski zmniejszyła się o 1,2% (tj. o 475 706). Według ostatecznych wyników Spisu w kraju 31 marca 2021 r. mieszkało 38 036 118 osób (48,3% populacji stanowili mężczyźni, a 51,7% kobiety). Liczba kobiet uległa zmniejszeniu o 220 730 (tj. o 1,1%), a mężczyzn – o 254 976 (1,4%). Wyniki Spisu wskazują szybki proces starzenia się ludności w Polsce, gdzie w 2021 r. liczba gmin z udziałem osób starszych przekraczającym 20% wzrosła dziesięciokrotnie i stanowiły one już ponad 1/5 wszystkich gmin w Polsce.²⁰

W I kwartale 2022 r. liczba osób aktywnych zawodowo w wieku 15-89 lat stanowiła 58% ludności i wyniosła 17 250 tys., z tego: 16 714 tys. stanowili pracujący, 536 tys. – bezrobotni oraz 12 511 tys. bierni zawodowo. Udział aktywnych zawodowo w ogólnej liczbie osób we wskazanym przedziale wiekowym był wyższy wśród mężczyzn i wynosił 66,1%, natomiast w populacji kobiet odsetek ten kształtował się na poziomie 50,5% (odpowiednie wartości dla osób w wieku produkcyjnym to 83,5% oraz 76,0%). Analogiczne wskaźniki dla mieszkańców miast oraz mieszkańców wsi wynosiły odpowiednio: 58,0% i 57,8% (w wieku produkcyjnym: 82,2% i 76,9%). Udział pracowników zatrudnionych w firmach/instytucjach publicznych lub u prywatnego pracodawcy w ogólnej liczbie pracujących na początku 2022 r. wynosił 80,2% (13 409 tys. osób), a zdecydowana większość pracowników wykonywała swoją pracę w oparciu o umowę na czas nieokreślony (85%, tj. 11 395 tys.). Biorąc pod uwagę rodzaj działalności głównego miejsca pracy, największy wzrost liczby pracujących w porównaniu z poprzednim kwartałem odnotowano w przetwórstwie przemysłowym (o 85 tys.), opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (o 55 tys.) oraz w działalności finansowej i ubezpieczeniowej (o 24 tys.). Największy spadek dotyczył natomiast administracji publicznej i obrony narodowej (o 72 tys.), edukacji (o 53 tys.) oraz handlu hurtowego i detalicznego, naprawy pojazdów samochodowych włączając motocykle (o 36 tys.).²¹

W 2021 r. sytuacja materialna gospodarstw domowych nieznacznie poprawiła się w stosunku do roku poprzedniego. Według szacunków GUS, poziom przeciętnego miesięcznego dochodu rozporządzalnego na osobę w 2021 r. wyniósł 2062 zł i był realnie wyższy o 2,2% od dochodu z 2020 r. Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych osiągnęły w 2021 r. wartość 1316 zł i były realnie wyższe o 3,5% od wydatków z 2020 r. W 2021 r. nadal utrzymywało się duże zróżnicowanie przeciętnych miesięcznych dochodów i wydatków pomiędzy poszczególnymi grupami społeczno-ekonomicznymi gospodarstw domowych. Najwyższy udział – 26,4% – w strukturze wydatków ogółu

²⁰ Informacja o wynikach Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 na poziomie województw, powiatów i gmin – 20.09.2022 r., GUS.

²¹ Aktywność ekonomiczna ludności Polski – I kwartał 2022 r., GUS, Warszawa 2022.

gospodarstw domowych miały wydatki na żywność i napoje bezalkoholowe, duży udział stanowiły wydatki na użytkowanie mieszkania lub domu i nośniki energii (19%). W 2021 r. poprawiło się wyposażenie gospodarstw domowych w dobra trwałego użytkowania, takie jak zmywarka do naczyń, smartfon, telewizor, rower, samochód osobowy, urządzenie z dostępem do Internetu oraz urządzenie do odbioru TV satelitarnej lub kablowej.²² Badania sieci Lewiatan wskazują, iż wzrost inflacji w ostatnich latach spowodował, iż konsumenci rozważniej podchodzą do wydawania pieniędzy i baczniej zwracają uwagę na ceny, w tym 31% badanych porównuje ceny w różnych sklepach, 38% wybiera przecenione produkty, a 18% zrezygnowało z produktów premium. Dla ponad 1/3 Polaków w 2022 roku głównym kryterium zakupowym stała się cena, a konsumenci przywiązują większą wagę do planowania zakupów. Znacząca zmiana nawyków konsumenckich nastąpiła z początkiem pandemii COVID-19, jak również jest następstwem konfliktu zbrojnego na linii Ukraina-Rosja, a także rosnącej inflacji. To przede wszystkim częstsze zwracanie uwagi na walory prozdrowotne żywności, korzystanie z samoobsługowych kas czy aplikacji sklepowych proponujących dodatkowe oferty cenowe, a także częstsze zakupy w Internecie.²³

Według wyników badań przeprowadzonych w 2021 r. przez agencję Gemius, aż 77% kupujących Polaków robi zakupy w Internecie. Zdecydowanie częściej internauci kupowali w sklepach internetowych towary z kategorii zdrowie i uroda (ok. 35%), odzież (34%), książki i multimedia (ok. 31%) oraz hobby i rozrywka w czasie wolnym (ponad 28%). Zdecydowanie wzrosła też popularność zakupów spożywczych online, które to rozwiązanie proponuje coraz więcej sklepów. Polacy kupują ponadto przez Internet książki i multimedia (56% w 2021), sprzęt RTV i AGD (50% w 2021), odzież sportową (47% w 2021), artykuły dziecięce i zabawki (41%), telefony, tablety i akcesoria GSM (41% w 2021), a także meble i akcesoria wystroju wnętrz, produkty spożywcze (wzrost z 21% w 2015 roku do 35% w 2021) oraz sprzęt komputerowy.²⁴ Polski rynek e-commerce, szacowany na wartość 92 mld złotych, jest jednym z najszybciej rozwijających się w Europie i zgodnie z prognozami PwC jego wartość w 2027 roku ma wynieść blisko 187 mld zł.²⁵

Otoczenie technologiczne

W II połowie 2021 r. po lockdownie związanym z pandemią COVID-19, polska gospodarka zaczęła się ożywiać. Rozwój nowych technologii widoczny jest w przemyśle, usługach i pozostałych dziedzinach gospodarki. Polska w długim okresie

22 *Budżety gospodarstw domowych w 2021 r.*, GUS, Warszawa 2022.

23 https://hurtidet.pl/article/art_id,37300-161/co-piety-konsument-rezygnuje-z-produktow-premium/ (13.10.2022)

24 <https://allekurier.pl/blog/sprzedaz-online-na-przestrzeni-lat-co-kupuja-konsumenci> (13.10.2022)

25 <https://www.strategyand.pwc.com/pl/pl/publikacje/2022/perspektywy-rozwoju-rynku-e-commerce-w-polsce-2018-2027.html> (12.10.2022)

może zaistnieć jako jeden z wiodących hubów przemysłowych Europy, co może wynikać z obecnej produkcji przemysłowej – w tym AGD, mebli, żywności, jak również z obecności instytucji otoczenia biznesu świadczących usługi dla przedsiębiorców, obsługi administracyjnej, zasobów ludzkich (HR) czy dostępności szeroko rozumianych usług programistycznych. Podstawę tej ekspansji stanowią nowe technologie, a ściślej – cyfryzacja, informatyzacja, automatyzacja, które kreują bardzo mocny wzrost zapotrzebowania na ekspertów i specjalistów z obszaru ICT, którzy są jednym z najistotniejszych zasobów polskiej gospodarki. Jest to część trwającej tak zwanej czwartej rewolucji przemysłowej, Przemysłu 4.0, których podstawą jest wzrost wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w przemyśle. Według rankingu indeksu gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego (DESI 2022 – Digital Economy and Society Index), Polska znajduje się na 24. miejscu pod kątem cyfryzacji, z oceną 40,5, przy średniej unijnej wynoszącej 52,3. Jednak kraj ten odnotował również największą poprawę wyników indeksu DESI na równi z Włochami i Grecją, głównie poprzez wdrożenie trwałych inwestycji na cyfryzację. Zagregowany wynik za lata 2017-2022 przekroczył minimalnie unijną średnią, co pokazuje, że Polska bardzo powoli nadrabia zaległości w stosunku do pozostałych krajów Unii. Rośnie za to liczba gospodarstw domowych podłączonych do Internetu – w 2021 roku było to 70% (wzrost z 65% w stosunku do roku 2020). Natomiast udział sieci 5G w kraju jest nadal daleko poniżej średniej unijnej i stanowi jedynie 34% pokrycia dla gospodarstw domowych (średnia UE to 65%).²⁶

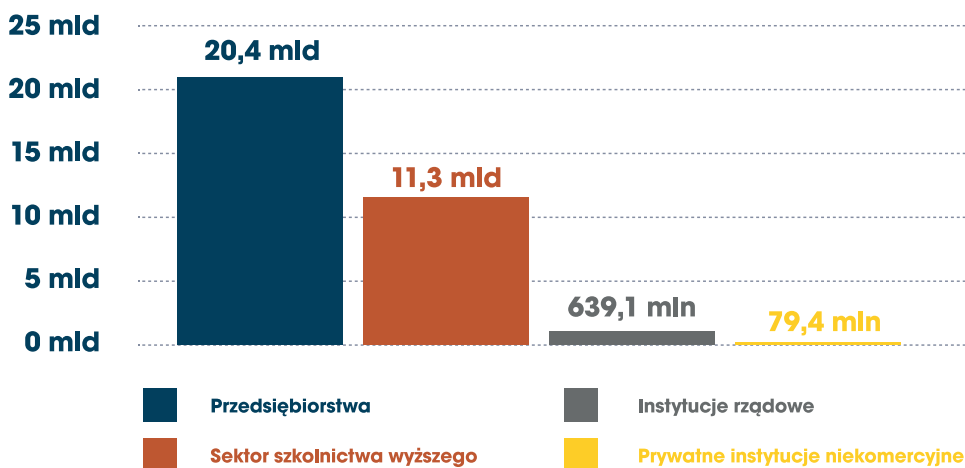
W 2021 r. dostęp do Internetu poprzez łącze szerokopasmowe wykazało 98,5% przedsiębiorstw w Polsce, natomiast wśród przedsiębiorstw dużych wartość wskaźnika w ostatnich latach jest bliska 100%. Większość (78,3%) przedsiębiorstw wyposażało swoich pracowników w urządzenia przenośne, umożliwiające mobilny dostęp do Internetu. Własną stronę internetową posiadało 71,4% przedsiębiorstw, z czego miała ją większość firm dużych (93,7%), 89,3% firm średnich i 67,2% małych. Z płatnych usług w chmurze obliczeniowej korzystało prawie 70% dużych przedsiębiorstw, ponad 43% średnich i tylko nieco ponad 24% małych. 18,7% przedsiębiorstw wykorzystywało w swojej działalności „inteligentne” urządzenia lub systemy połączone ze sobą za pośrednictwem Internetu Rzeczy (Internet of Things, IoT) i jest to wzrost o 2,1 p.p. względem roku 2020. Najczęściej były to podmioty duże (51,2%; wzrost o 11,5 p.p. r/r), w przedsiębiorstwach średnich wskaźnik ten wyniósł 31,8% (wzrost o 4,3 p.p. r/r), z kolei wśród małych – 14,9% (wzrost o 1,3 p.p. r/r). Internet rzeczy był najczęściej wykorzystywany w działaniach związanych z logistyką (11,5%) oraz w celu zabezpieczenia pomieszczeń firmowych (11,3%), w działaniach związanych z kontrolą stanu technicznego maszyn lub pojazdów wykorzystywało te technologie 6% przedsiębiorstw, z kolei pod

26 https://poland.representation.ec.europa.eu/news/indeks-gospodarki-cyfrowej-i-spolesczenstwa-cyfrowego-2022-2022-07-29_pl (12.10.2022)

kątem systemów zarządzania – 4,8%. Najbardziej (po 2,9%) polskie przedsiębiorstwa wykorzystywały IoT w procesach produkcyjnych oraz przy obsłudze klienta.²⁷

Nakłady krajowe brutto na działalność B+R w Polsce w 2020 r. wyniosły 32,4 mld zł i wzrosły w stosunku do roku poprzedniego o 7%, natomiast wartość nakładów krajowych brutto na działalność B+R przypadająca na 1 mieszkańca wyniosła 845 zł i była o 7,1% większa niż w 2019 r. Wzrost o 8,8% zanotowała również liczba podmiotów działających w sektorze B+R – pojawiło się 518 nowych podmiotów. Sektor przedsiębiorstw w 2020 r. charakteryzował się najwyższymi nakładami wewnętrznymi na działalność badawczą i rozwojową wśród sektorów wykonawczych.²⁸

Wydatki na działalność B+R

Wykres 1. Wydatki na działalność badawczo-rozwojową w Polsce w 2020 r.
źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Zgodnie z wyliczeniami GUS, przedsiębiorstwa w 2020 roku wydały 20,4 mld zł na prowadzenie prac badawczo-rozwojowych, czyli 62,8% sumy nakładów krajowych. 11,3 mld zł zainwestował sektor szkolnictwa wyższego, obejmujący instytuty badawcze, ośrodki, stacje doświadczalne i kliniki zajmujące się R&D oraz zarządzane lub kontrolowane przez uczelnie. 639,1 mln zł przeznaczyły instytucje rządowe, głównie jednostki administracji publicznej, a prywatne instytucje niekomercyjne – 79,4 mln zł. 84,2% wszystkich wydatków stanowiły nakłady bieżące

27 Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce – 2022, publikacja PARP.

28 Działalność badawcza i rozwojowa w Polsce w 2020 r., GUS, 05.11.2021.

ponoszone, m.in. na wypłaty, urządzenia zużywane w ciągu roku czy czynsze. Natomiast 15,8% to tzw. nakłady inwestycyjne związane z nabyciem środków trwałych.²⁹

Rozdział 1.2. Charakterystyka wymiany handlowej

Eksport

Polski eksport w 2021 r. stanowił 1,4% światowego eksportu produktów, co uplasowało go na 22. miejscu. Poniższa tabela wskazuje 10 najważniejszych odbiorców polskich produktów na świecie oraz Bułgarię, która plasuje się na 30. miejscu w tym rankingu.

Lp	Kraj docelowy	Wskaźniki				
		Wartość wyeksportowana w 2021 r. (tys. USD)	Bilans handlowy 2021 (tys. USD)	Udział w eksporcie Polski (%)	Wzrost wartości eksportu w latach 2017-2021 (%; średniorocznie)	Wzrost wartości eksportu w latach 2020-2021 (%; rocznie)
	Świat	317,832,125	-17,619,197	100	7	25
1	Niemcy	91,052,397	20,416,548	28.6	9	24
2	Czechy	19,029,902	8,304,509	6	5	27
3	Francja	18,109,267	6,868,572	5.7	8	28
4	Zjednoczone Królestwo	16,137,559	10,736,531	5.1	2	11
5	Włochy	14,125,728	-2,624,637	4.4	4	31
6	Holandia	13,801,304	87,04	4.3	7	28
7	Rosja	8,789,388	-11,324,891	2.8	4	16
8	Szwecja	8,754,658	3,216,402	2.8	8	20
9	Stany Zjednoczone	8,682,724	-1,688,871	2.7	7	19
10	Słowacja	8,085,895	1,742,980	2.5	7	28
...	...					
30	Bułgaria	1,639,029	695,212	0.5	8	34

Tabela 1. Lista rynków docelowych dla produktu eksportowanego przez Polskę w 2021 r.
Źródło: Opracowano na podstawie danych ITC.

Polska w 2021 r. wyeksportowała najwięcej swoich produktów do Niemiec (91,1 mld USD – aż 28,6% eksportu Polski). Wartość przekazywanych towarów do innych krajów jest zdecydowanie mniejsza zarówno pod kątem ilościowym, jak i procentowym. Kolejne kraje, do których Polska wysłała w 2021 r. swoje produkty to: Czechy (19 mld USD – 6% eksportu Polski), Francja (18,1 mld USD, 5,7%), Wielka Brytania (16,1 mld USD, 5,1%), Włochy (14,1 mld USD, 4,4%) oraz Holandia (13,8 mld USD, 4,3%). Polska, w mniejszym już stopniu, sprzedawała również swoje towary do: Rosji (8,8 mld USD, 2,8%), Szwecji (8,7 mld USD, 2,8%), USA (8,7 mld USD, 2,7%), oraz Słowacji (8,1 mld USD, 2,5%). Bułgaria stanowiła mniejszy rynek zbytu dla polskich

²⁹ <https://przemyslprzyszlosci.gov.pl/najwiecej-na-br-wydaja-przedsiębiorcy/> (11.20.2022)

towarów, gdzie wartość eksportu to jedynie 1,6 mln USD, co stanowiło w 2021 r. 0,5% eksportu całego kraju. Bułgaria znajduje się dopiero na 30. miejscu na liście krajów eksportowych Polski, jednak w latach 2017-2021 roczny procentowy wzrost wartości importu był niewiele niższy niż Niemiec – w Bułgarii wyniósł 8%, wobec 9% w Niemczech. Rodzaje produktów, które najczęściej eksportowała Polska poza granice kraju, przedstawione zostały w ujęciu wartościowym w tabeli 2.

Lp	Kod	Opis kodu	Wskaźniki			
			Wartość wyeksportowana w 2021 r. (tys. USD)	Bilans handlowy 2021 (tys. USD)	Roczny wzrost wartości w latach 2017-2021 (% średniorocznie)	Roczny wzrost wartości w latach 2020-2021 (% rocznie)
	ogółem	wszystkie produkty	317,832,125	-17,619,197	7	25
1	84	REAKTORY JĄDROWE, KOTŁY, MASZYNY I URZĄDZENIA MECHANICZNE; ICH CZĘŚCI	40,476,423	-77,233	6	19
2	85	MASZYNY I URZĄDZENIA ELEKTRYCZNE ORAZ ICH CZĘŚCI; REJESTRATORY I ODTWARZACZE DŹWIĘKU, REJESTRATORY I ODTWARZACZE OBRAZU I DŹWIĘKU ORAZ CZĘŚCI I AKCESORIA DO TYCH ARTYKUŁÓW	39,366,613	-5,401,328	11	34
3	87	POJAZDY NIESZYNOWE ORAZ ICH CZĘŚCI I AKCESORIA	27,323,414	-89,332	-1	10
4	94	MEBLE; POŚCIEL, MATERACE, STELAŻE POD MATERACE, PODUSZKI I PODOBNE WYPYCHANIE ARTYKUŁY WYPOSAŻENIOWE; OPRAWY I OSPRZĘT OŚWIETLENIOWE, GDZIE INDZIEJ NIEWYMIENIONE ANI NIEWŁĄCZONE	17,641,656	11,933,798	6	23
5	39	TWORZYWA SZTUCZNE I ARTYKUŁY Z NICH	15,821,931	-5,383,804	8	33
6	73	ARTYKUŁY Z ŻELIWA LUB STALI	10,781,598	2,870,770	9	29
7	72	ŻELIWO I STAL	7,393,022	-7,834,741	8	73
8	27	PALIWA MINERALNE, OLEJE MINERALNE I PRODUKTY ICH DESTYLACJI; SUBSTANCJE BITUMICZNE; WOSKI MINERALNE	7,040,759	-13,933,676	-1	75
9	2	MIEŚO I PODROBY JADALNE	6,351,024	4,537,397	4	15
10	40	KAUCZUK I ARTYKUŁY Z KAUCZUKU	6,313,178	1,050,375	2	23

Tabela 2. Lista produktów wyeksportowanych przez Polskę w 2021 r.

Źródło: Opracowano na podstawie danych ITC.

Polski eksport w 2021 r. opierał się głównie na produktach branży metalowej, z czego najwięcej wysyłanych za granicę zostało produktów z kodu 84 obejmującego: reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne oraz ich części – 40,5 mld USD; kodu 85: maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części;

rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów) – 39,4 mld USD oraz kodu 87 (pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria) – 27,3 mld USD. Drugą grupą najczęściej eksportowanych produktów są wyroby meblowe, tj. meble, pościel, materace, stelaże pod materace, poduszki i podobne wypchane artykuły wyposażeniowe, lampy i oprawy oświetleniowe, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone, podświetlane znaki, podświetlane tablice i tabliczki, i tym podobne; budynki prefabrykowane – Polska wysłała w 2021 r. za granicę ww. produkty o wartości 17,6 mld USD. Kolejną dużą grupę produktów wysyłanych za granicę w 2021 r. stanowiły tworzywa sztuczne i wytworzone z nich artykuły (15,8 mld USD), artykuły z żeliwa lub stali (10,8 mld USD) oraz czyste żeliwo oraz stal (7,4 mld USD). Zaraz po nich, w eksporcie Polski znalazły się podobne wielkości paliw i olejów mineralnych oraz produktów ich destylacji, substancji bitumicznych oraz wosków mineralnych (7 mld USD). Ostatnie dwie pozycje z 10 najczęściej eksportowanych kategorii produktów z Polski zajmują mięso i podroby jadalne oraz kauczuk i artykuły kauczukowe – odpowiednio po 6,3 mld USD.

Import

Polski import w 2021 r. stanowił 1,5% światowego importu produktów, co dało mu 19. miejsce. Tabela 3 wskazuje 10 najważniejszych krajów dostarczających swoje produkty do Polski i Bułgarię oraz wartość towarów dostarczonych do Polski w 2021 r.

Lp	Kraj	Wskaźniki				
		Wartość importu w 2021 r. (tys. USD)	Bilans handlowy 2021 (tys. USD)	Udział w imporcie Bułgarii (%)	Wzrost wartości importu w latach 2017-2021 (%; średniorocznie)	Wzrost wartości importu w latach 2020-2021 (%; rocznie)
	Świat	335,451,322	-17,619,197	100	8	32
1	Niemcy	70,635,849	20,416,548	21.1	7	27
2	Chiny	49,662,974	-46,342,875	14.8	15	35
3	Rosja	20,114,279	-11,324,891	6	1	75
4	Włochy	16,750,365	-2,624,637	5	8	31
5	Holandia	13,714,264	87,04	4.1	12	37
6	Francja	11,240,695	6,868,572	3.4	5	28
7	Czechy	10,725,393	8,304,509	3.2	6	33
8	Stany Zjednoczone	10,371,595	-1,688,871	3.1	10	31
9	Korea Południowa	7,651,276	-6,787,617	2.3	19	25
10	Hiszpania	7,258,295	518,471	2.2	8	29
...	.....	.....				
42	Bułgaria	943,817	695,212	0.3	9	24

Tabela 3. Lista rynków źródłowych dla produktu importowanego przez Polskę w 2021 r.
Źródło: Opracowano na podstawie danych ITC.

W 2021 r. Polska najwięcej towarów sprowadziła od swojego zachodniego sąsiada – Niemiec na kwotę ponad 70,6 mld USD, co stanowiło ponad 1/4 importu Polski. Kolejnymi krajami zaopatrującymi Polskę były Chiny (49,7 mld USD – 14,8% importu Polski), Rosja (20,1 mld USD), Włochy (16,8 mld USD), Holandia (13,7 mld USD), Francja (11,2 mld USD), Czechy (10,7 mld USD), Stany Zjednoczone (10,4 mld USD), Korea Południowa (7,7 mld USD) oraz Hiszpania (7,3 mld USD). Bułgaria w 2021 r. dostarczyła stosunkowo niewiele produktów do Polski o wartości 0,9 mld USD (0,3% importu). Bułgaria znajduje się na 42. miejscu na liście krajów, od których Polska importowała produkty w 2021 r., jednak w latach 2017-2021 roczny procentowy wzrost wartości importu był wyższy niż Niemiec – w Bułgarii wyniósł 9%, wobec 7% w Niemczech. Rodzaje produktów, które najczęściej importowała Polska na terytorium kraju, przedstawione zostały w ujęciu wartościowym w tabeli 4.

Lp	Kod	Opis kodu	Wskaźniki			
			Wartość importu w 2021 r. (tys. USD)	Bilans handlowy 2021 (tys. USD)	Roczny wzrost wartości w latach 2017-2021 (% średniorocznie)	Roczny wzrost wartości w latach 2020-2021 (% rocznie)
	ogółem	wszystkie produkty	335,451,322	-17,619,197	8	32
1	85	MASZYNY I URZĄDZENIA ELEKTRYCZNE ORAZ ICH CZĘŚCI; REJESTRATORY I ODTWARZACZE DŹWIĘKU, REJESTRATORY I ODTWARZACZE OBRAZU I DŹWIĘKU ORAZ CZĘŚCI I AKCESORIA DO TYCH ARTYKUŁÓW	44,767,941	-5,401,328	13	29
2	84	REAKTORY JĄDROWE, KOTŁY, MASZYNY I URZĄDZENIA MECHANICZNE; ICH CZĘŚCI	40,553,656	-77,233	9	20
3	87	POJAZDY NIESZYNOWE ORAZ ICH CZĘŚCI I AKCESORIA	27,412,746	-89,332	3	30
4	39	TWORZYWA SZTUCZNE I ARTYKUŁY Z NICH	21,205,735	-5,383,804	10	44
5	27	PALIWA MINERALNE, OLEJE MINERALNE I PRODUKTY ICH DESTYLACJI; SUBSTANCJE BITUMICZNE; WOSKI MINERALNE	20,974,435	-13,933,676	0	56
6	72	ŻELIWO I STAL	15,227,763	-7,834,741	10	77
7	30	PRODUKTY FARMACEUTYCZNE	8,295,300	-4,861,564	7	-2
8	73	ARTYKUŁY Z ŻELIWA LUB STALI	7,910,828	2,870,770	7	39
9	99	TOWARY GDZIE INDZIEJ NIESKLASYFIKOWANE	7,695,682	-7,488,027	13	245
10	90	PRZYRZĄDY I APARATURA, OPTYCZNE, FOTOGRAFICZNE, KINEMATOGRAFICZNE, POMIAROWE, KONTROLNE, PRECYZYJNE, MEDYCZNE LUB CHIRURGICZNE, ICH CZĘŚCI I AKCESORIA	6,874,796	-768,107	7	19

Tabela 4. Lista produktów importowanych przez Polskę w 2021 r.

Źródło: Opracowano na podstawie danych ITC.

Polski import w 2021 r. opierał się głównie na produktach branży elektrycznej i metalowej, najwięcej sprowadzanych z zagranicy jest produktów z kodu 85: maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów – 44,8 mld USD oraz kodu 84: reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne oraz ich części – 40,6 mld USD. Kolejną grupą wyrobów najczęściej dostarczanych z zagranicy do Polski były w 2021 r. produkty z kodu 87 (pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria) – 27,4 mld USD, kodu 39 (tworzywa sztuczne i ich artykuły wytworzone z tych tworzyw) na kwotę 21,1 mld USD, kodu 27 (paliwa i oleje mineralne oraz produkty ich destylacji, substancji bitumicznych oraz wosków mineralnych) – 21,0 mld USD. Dużą grupę produktów sprowadzonych w 2021 r. do Polski stanowiły również czyste żeliwo oraz stal (15,2 mld USD), produkty farmaceutyczne (8,3 mld USD), artykuły z żeliwa lub stali (7,9 mld USD) oraz towary niewymienione nigdzie indziej w klasyfikacji taryf celnych produktów – 7,7 mld USD. Ostatnią grupą w pierwszej były przyrządy i aparatura, optyczne, fotograficzne, kinematograficzne, pomiarowe, kontrolne, precyzyjne, medyczne lub chirurgiczne; ich części i akcesoria – o wartości 6,9 mld USD.

Rozdział 1.3. Dobre praktyki polskich firm

Jednym z przykładów współpracy na gruncie wskazanych wyżej branż jest firma PESA Bydgoszcz SA – największy polski producent pojazdów szynowych. Łącznie PESA wyprodukowała i dostarczyła przewoźnikom w Polsce i Europie ponad 800 tramwajów, które wożą pasażerów w większości polskich miast oraz kilkunastu miast w Europie, m.in.: Warszawa, Wrocław, Gdańsk, Kraków, Toruń, Sofia, Kijów, Jassy i Kluż w Rumunii oraz Seged na Węgrzech. Firma PESA rozpoczęła swoją działalność na rynku bułgarskim w 2013 roku, kiedy dostarczyła swoje pierwsze zamówienie w ilości 20 sztuk tramwajów typu 122NaSF. W 2016 r. firma podpisała kolejną umowę na dostawę 5 tramwajów typu 122NaSF dla stolicy Bułgarii, natomiast w 2019 r. do Sofii ponownie przekazano transport tramwajów, tym razem nowszego typu – Swing. Dwa lata później – 18 listopada 2021 r. – PESA i Stlichen Electrotransport EAD (tramwajowy przewoźnik Sofii, z którym od lat współpracuje firma z Bydgoszczy), podpisały kolejną umowę na dostawę 25 tramwajów Swing.³⁰ Tym samym, firma PESA skrupulatnie realizuje założenia strategii, która obejmuje umacnianie pozycji na rynku tramwajowym Europy Środkowo-Wschodniej. Firma zakłada, że dostawa Swingów do Sofii zakończy się w 2023 roku. Do tej pory na bazie trzech kontraktów PESA dostarczyła do Bułgarii 37 tramwajów, natomiast po zrealizowaniu najnowszego zamówienia, w stolicy Bułgarii będą jeździć 62 nowoczesne Swingi wyprodukowanej w bydgoskiej firmie.³¹

30 <https://pesa.pl/o-pesa/historia-firmy/> (24.10.2022)

31 <https://wgospodarce.pl/informacje/103972-pesa-dostarczy-kolejne-25-tramwajow-do-sofii> (24.10.2022)

Kolejną polską firmą, która z sukcesem odnalazła się na bułgarskim rynku i zyskała przychylność konsumentów jest Spółdzielnia Mleczarska MLEKOVITA z siedzibą w Wysokiem Mazowieckiem. Grupa MLEKOVITA od wielu lat utrzymuje pozycję największego eksportera produktów mleczarskich w Europie Środkowo-Wschodniej i przoduje nie tylko pod względem wartości produktów wysyłanych za granicę, ale także liczby obsługiwanych krajów – obecnie to już 167 państw na świecie. Firma eksportuje około 40% wytwarzanych przez siebie produktów, m.in. mleko, sery, masło czy proszki mleczne. Intencją firmy jest jednakowo inwestowanie w nową produkcję w Bułgarii, albo nawiązywanie kontaktów handlowych z lokalnymi producentami. Rynek bułgarski nie jest duży, jednak otwarcie nowej produkcji pobudziłoby hodowlę zwierząt mlecznych, a MLEKOVITA wysoko ceni walory mleka koziego i owczego.³²

---

32 <https://trud.bg> (25.10.2022)

Rozdział 2. Republika Bułgarii

Rozdział 2.1. Charakterystyka rynku bułgarskiego

Bułgaria leży w południowej Europie nad Morzem Czarnym, w północno-wschodniej części Półwyspu Bałkańskiego. Od północy graniczy z Rumunią, od zachodu z Serbią i Macedonią Północną, od południa z Grecją i Turcją. To kraj o powierzchni 110 371,9 tys. km², 60% terenu ma charakter wyżynny i górzasty, a zalesienie jest na poziomie 34% całkowitego obszaru kraju. Klimat Bułgarii jest umiarkowany kontynentalny z elementami klimatu subtropikalnego w wersji śródziemnomorskiej (w południowej części kraju), z czterema porami roku. Bułgarię zamieszkuje 6 519 789 mieszkańców, przy gęstości zaludnienia 61,6 osoby na km², a sam kraj podzielony jest administracyjnie i terytorialnie na: 28 dzielnic i 265 gmin w 6 regionach statystycznych. Stolicą Bułgarii jest Sofia (1,1 mln mieszkańców), inne większe miasta to Płowdiw, Warna, Burgas, Ruse, Stara Zagora, Plewen i Wraca. 84,8% ludności identyfikuje się etnicznie jako Bułgarzy, 8,8% jako Turcy, 4,9% jako Romowie. Zgodnie z konstytucją Republiki Bułgarii panuje wolność religijna i wyznaniowa, niemniej tradycyjną religią tego obszaru jest prawosławie. Bułgaria jest republiką parlamentarną. Aktualną głową państwa jest prezydent Rumen Radew, a szefem rządu premier Gyłb Donew. Bułgaria jest członkiem Organizacji Narodów Zjednoczonych (od 1955), Międzynarodowego Funduszu Walutowego (od 1990), Banku Światowego (od 1990), Światowej Organizacji Handlu (od 1996), Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego – NATO (od 2004) oraz Unii Europejskiej (od 2007). Obowiązującą walutą Bułgarii jest lew (1 lew = 100 stotinek), którego wartość jest sztywno powiązana z kursem Euro w proporcji 1,95583 BGN = 1 EUR.³³

Otoczenie polityczne

Pomimo tego, że w ciągu ostatnich trzydziestu lat kraj przeszedł znaczącą transformację polityczną wychodząc z komunizmu i budując demokratyczne podwaliny państwa, to zgodnie z analizą przeprowadzoną przez COFACE³⁴, środowisko polityczne/administracyjne Bułgarii stanowi jej największą słabość, ze szczególnym uwzględnieniem:

- korupcji i przestępczości zorganizowanej: zgodnie z raportem Transparency International³⁵ prezentującym CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX za rok 2021, Bułgaria otrzymała najniższą notę (0 – najniższy wynik, 100 – najwyższy wynik) spośród krajów europejskich, wyprzedzając Węgry i Rumunię

33 <https://www.bnb.bg/Statistics/StExternalSector/StExchangeRates/StERFixed/index.htm> (11.10.2022)

34 <https://www.coface.com/Economic-Studies-and-Country-Risks/Bulgaria> (11.10.2022)

35 https://images.transparencycdn.org/images/CPI2021_Report_EN-web.pdf (11.10.2022)

- Bułgaria otrzymała wynik 42/100 przy średniej dla UE i zachodniej Europy na poziomie 66/100.
- nieefektywnych służb publicznych i wymiaru sprawiedliwości:
  - ▶ zgodnie z wynikami Worldwide Governance Indicators³⁶ opublikowanymi przez Bank Światowy, Bułgaria ma przeciętne wyniki efektywności służb publicznych (0 – najniższy wynik, 100 – najwyższy wynik) w następujących aspektach:
    - » spadki zanotowano we wskaźnikach związanych z:
      - *postrzeganiem wpływu na wybór rządu, jak i swobodę wyrażania poglądów, zrzeszania się i wolnych mediów (2016: 59,11 – 2021: 56,52);*
      - *efektywnością rządu (2016: 57,69 – 2021: 47,12);*
      - *jakością przepisów (2016: 74,52 – 2021: 67,79);*
      - *panowaniem nad korupcją (2016: 49,04 – 2021: 48,56).*
    - » Wzrosty zanotowano we wskaźnikach związanych z:
      - *stabilnością polityczną i brakiem przemocy/terroryzmu (2016: 49,05 – 2021: 58,96);*
      - *rządami prawa (2016: 50 – 2021: 53,37).*
- rozdrobniony krajobraz polityczny utrudnia założenie stabilnego rządu.

Otoczenie ekonomiczne

Podstawowe wskaźniki ekonomiczne ^{37,38}

- 6,9 mln – populacja
- 67,870 mld € – PKB
- 9 851 € – PKB na mieszkańca
- 34,404 mld € – wartość eksportu
- 37,291 mld € – wartość importu
- 4,3% – wzrost PKB w 2021
- 68,5% – wskaźnik zatrudnienia w gospodarce
- 5,3% – stopa bezrobocia
- 3,6% – wzrost wartości dodanej brutto (GVA)
- 15,6% – inflacja (EU27 – 10,9%)³⁹

W Bułgarii pandemia⁴⁰ pozostaje główną przeszkodą dla wzrostu gospodarczego w 2022 r., ponieważ kampania szczepień pozostaje daleko w tyle. Słabe zarządzanie pandemią doprowadziło do trzech fal COVID-19 w 2021 r. (wiosna, wczesna jesień, późna jesień). W ostatniej z nich liczba nie tylko zachorowań, ale także zgonów

36 <https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Reports> (11.10.2022)

37 https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/KeyInd_e/KeyInd2022-10_en.pdf (11.10.2022)

38 <https://investbg.government.bg/about-bulgaria/> (11.10.2022)

39 <https://www.statista.com/statistics/225698/monthly-inflation-rate-in-eu-countries/> (11.10.2022)

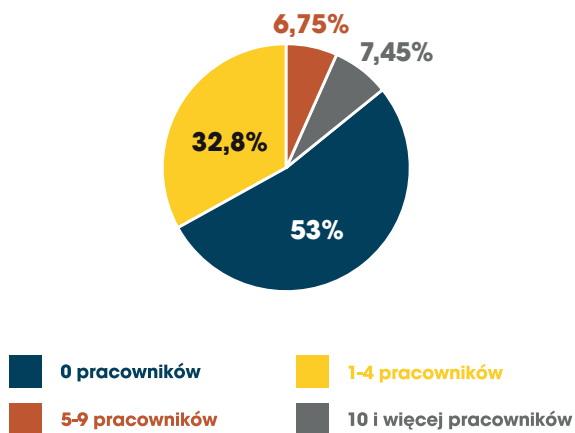
40 <https://www.coface.com/Economic-Studies-and-Country-Risks/Bulgaria> (11.10.2022)

utrzymywała się na wysokim poziomie, co skutkowało pierwszym pełnym lockdownem. Z powodu utrzymującej się pandemii, konsumenci (70% PKB) i inwestorzy (23% PKB) byli niechętni do konsumpcji/wydatków pod koniec 2021 r. i w pierwszej połowie 2022 r., co również ograniczyło dynamikę wzrostu gospodarczego w 2022 r.

Dzięki silniejszemu popytowi na bułgarskie towary⁴¹, w połączeniu z wciąż silnym eksportem usług, saldo rachunku bieżącego pozostało zbilansowane w 2021 r. i powinno wzrosnąć do niewielkiej nadwyżki dzięki powolnemu ożywieniu w turystyce w 2022 r. Bilans publiczny odnotował drugi umiarkowany deficyt w 2021, który powinien utrzymać się w 2022 r., choć na obniżonym poziomie. Dług publiczny pozostaje bardzo niski.

W połowie 2020 r. Bułgaria⁴² przystąpiła do Europejskiego Mechanizmu Kursowego 2 (ERM II). W tym okresie przejściowym, trwającym co najmniej 2 lata, Bułgarski Bank Centralny musi utrzymać sztywny poziom 1,96 BGN za euro (+/-15%), a także spełnić kryteria budżetu i długu Traktatu z Maastricht, które zawieszono do końca 2022 r. z powodu pandemii. Długoterminowe stopy procentowe powinny pozostać zbliżone do najniższych w strefie euro, a inflacja może być tylko o 1,5 pp. wyższa niż w trzech krajach strefy euro o najniższych stopach. W połączeniu z impasem politycznym nie oczekuje się, że Bułgaria będzie w stanie przystąpić do strefy euro w tym roku lub w 2023 roku.

Struktura przedsiębiorstw wg liczby pracujących

Wykres 2. Struktura przedsiębiorstw wg liczby pracujących.⁴³
Źródło: nsi.bg.

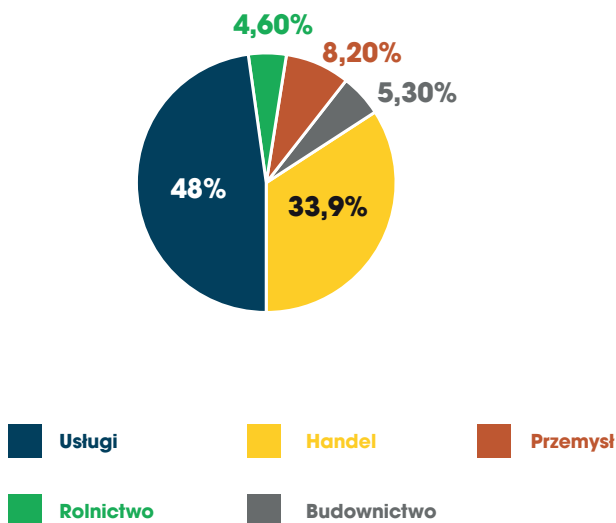
41 Ibidem.

42 Ibidem.

43 https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/BDE2020_en_ZUVJIJL.pdf (11.10.2022)

Zgodnie z danymi, w roku 2020 funkcjonowało 342 376 przedsiębiorstw, z czego aż 53% nie zatrudniało ani jednego pracownika (firma=właściciel), blisko jedna trzecia (32,8% – 112 832 firm) zatrudniała od 1 do 4 pracowników. Sumarycznie 92,55% firm z Bułgarii to mikroprzedsiębiorstwa (<10 pracowników).

Struktura przedsiębiorstw wg sektora

Wykres 3. Struktura przedsiębiorstw wg sektora⁴⁴

Źródło: nsi.bg

Według danych w roku 2020 bułgarskie przedsiębiorstwa działały w następujących sektorach gospodarki: rolnictwo, leśnictwo, rybołówstwo – 4,6% ogółu przedsiębiorstw; przemysł – 8,2%; budownictwo – 5,3%; handel – 33,9%; usługi – 48%.

Warto tutaj wspomnieć, że we wrześniu 2022 r. 32,3% przedsiębiorstw przemysłowych wskazało na niedobór siły roboczej jako czynnik ograniczający ich działalność.

Podstawowymi źródłami przepisów^{45,46} dotyczących ładu korporacyjnego w Bułgarii są ustawa o ofercie publicznej papierów wartościowych, ustawa

44 https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/ACT_NF2020_en_ZF1B04Q.pdf (11.10.2022)

45 <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/b/bulgaria/BGR.pdf> (11.10.2022)

46 <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Legal/dtli-legal-doing-business-in-bulgaria.pdf> (11.10.2022)

o rachunkowości, ustawa o instytucjach kredytowych, ustawa o niezależnej rewizji finansowej oraz ustawa o obrocie gospodarczym.

Zgodnie z raportem Banku Światowego prezentującym ranking Doing Business, Bułgaria uplasowała się na 61 miejscu pod kątem łatwości prowadzenia biznesu (dla porównania Polska zajęła 40. lokatę).

Bułgaria^{47,48} ma jeden z najkorzystniejszych systemów podatkowych w Europie. Stawka podatku dochodowego od osób prawnych wynosi 10% i jest najniższa w UE. Podatek dochodowy od osób fizycznych wynosi stałe 10%. Branże na obszarach o wysokim bezrobociu otrzymują 0% stawkę podatku. Dodatkowe zachęty do zakładania działalności w Bułgarii to:

- Dwuletnie zwolnienie z podatku VAT w przypadku importu sprzętu do projektów inwestycyjnych o wartości powyżej 5 mln euro, tworzących co najmniej 50 miejsc pracy.
- Stawka podatku VAT na poziomie 20%.
- Czas amortyzacji komputerów i nowego sprzętu produkcyjnego wynosi 2 lata.
- 5% podatek u źródła od dywidend i kwot likwidacyjnych (0% dla rezydentów podatkowych UE).
- Bułgaria ma jeden z najbardziej konkurencyjnych kosztów pracy w Europie Środkowo-Wschodniej (podatki od pracy jako % kosztów pracy w wysokości 34,8%).
- Korzystne czynsze za biura i niskie koszty mediów. Bułgarski koszt energii elektrycznej dla użytkowników przemysłowych wynosi 70% średniej europejskiej.

Prawo bułgarskie⁴⁹ uznaje następujące rodzaje spółek handlowych, które są wyczerpująco wymienione w ustawie o handlu: (i) spółka jawna; (ii) spółka komandytowa; (iii) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością lub jednoosobowa spółka z ograniczoną odpowiedzialnością; (iv) spółka akcyjna lub jednoosobowa spółka akcyjna; oraz (v) spółka akcyjna. Wszystkie powyższe organizacje są uznawane za odrębne osoby prawne.

Najpopularniejszymi formami rejestracji w Bułgarii są spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (OOD) i spółka akcyjna (AD). Prawo bułgarskie reguluje inne formy firm i obecności gospodarczej, takie jak oddział, jednoosobowa działalność gospodarcza, współpraca i przedstawicielstwo. Można je również wykorzystać do rozpoczęcia działalności w Bułgarii, ale nie oferują tych samych korzyści. We

47 <http://www.bulgaria-embassy.org/en/why-invest-in-bulgaria/> (11.10.2022)

48 <https://investbg.government.bg/about-bulgaria/> (11.10.2022)

49 <https://www.bulgaria-embassy.org/en/legal-tax-business-info/> (11.10.2022)

wszystkich przypadkach wybór określonej formy prawnej prowadzenia działalności gospodarczej w Bułgarii zależy od wielu czynników (preferowany ład korporacyjny, wielkość firmy, rodzaj działalności, itp.).

Otoczenie społeczne

Językiem urzędowym, będącym jednocześnie językiem ojczystym zdecydowanej większości Bułgarów jest bułgarski, zapisywany cyrylicą, którym posługuje się 85,2% populacji.

Zgodnie z danymi Narodowego Instytutu Statystycznego⁵⁰ populacja Bułgarii według stanu na dzień 7 września 2021 r. wynosiła 6 519 789 osób, z czego liczba kobiet wynosi 3 383 527 (51,9%), a mężczyzn – 3 136 262 (48,1%), czyli na 1000 kobiet przypada 927 mężczyzn. W porównaniu ze spisem ludności przeprowadzonym w 2021 roku populacja kraju zmniejszyła się o 844 781 osób, czyli 11,5%.

Liczba miejscowości w kraju wynosi 5257, z czego 257 to miasta a 5 000 to wsie. W miastach zamieszkuje 4 782 064 osoby, czyli 73,3%, a 1 737 725 osób we wsiach, czyli 26,7% ludności kraju. Sześć miast w kraju (Sofia, Płowdiw, Warna, Burgas, Ruse i Stara Zagora) ma populację ponad 100 tys. osób, w których mieszka 34,5% ludności kraju, czyli co trzecia osoba.

Według stanu na 7 września 2021 r. populacja w wieku 65 lat i więcej wynosiła 1 532 667 osób, czyli 23,5% ludności kraju. W porównaniu z poprzednim spisem populacja tej grupy wiekowej wzrasta o 171 270, czyli o 12,6%. Populacja w grupie wiekowej 15-64 lata to 4 069 400 osób, czyli 62,4%. W porównaniu z 2011 r. zmniejsza się o 958 501, czyli o 19,1%. Odsetek najmłodszej populacji wzrasta z 13,2% w 2011 roku do 14,1% ogółu ludności w 2021 r., ale bezwzględna liczba ludności w wieku 0-14 lat spada z 975 tys. w 2011 r. do 918 tys. w 2021 r., czyli o 5,9%.

Średni roczny łączny dochód na mieszkańca wynosi 7 705 BGN w 2021 r.^{51,52}, co stanowi wzrost o 10% w porównaniu z 2020 r. Bułgarskie gospodarstwa domowe wydały średnio 7 042 BGN na mieszkańca w 2021 r., czyli 13,2% więcej w porównaniu z 2020 r. Przeciętnie 29,2% ponoszonych wydatków dotyczą kategorii „żywność i napoje”, 13,8% – „utrzymanie miejsca zamieszkania. w tym media (woda, prąd, gaz)”, 7,6% – „składki na ubezpieczenia społeczne”, 6,9% – „transport”, 6,3% – „zdrowie”.

50 https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/Census2021_population_en.pdf (11.10.2022)

51 https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/HBS2021_en_7XLHRCL.pdf (11.10.2022)

52 <https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/publications/Btdom2021.pdf> (11.10.2022)

W 2021 r. liczba ludności aktywnej zawodowo⁵³ w wieku 15-64 lat wynosiła 3 155,3 tys. (72% ludności w tej samej grupie wiekowej). Wśród aktywnej zawodowo ludności 32,7% populacji legitymuje się wyższym wykształceniem, 55,4% – średnim, 11,9% – podstawowym lub niższym. Łączna liczba pracujących wyniosła 3 076,5 tys., co stanowi 52,3% populacji w wieku 15 lat i więcej. Wśród ogółu pracujących 1 648,7 tys. (53,6%) stanowili mężczyźni, a 1 427,8 tys. (46,4%) stanowiły kobiety. Stopa bezrobocia wyniosła 5,3% (5,5% dla mężczyzn i 5% dla kobiet).

Otoczenie technologiczne

Bułgaria zajmuje 26. miejsce z 27 państw członkowskich UE w indeksie gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego (DESI – The Digital Economy and Society Index)⁵⁴ Komisji Europejskiej w 2022 r. z oceną 37,7 przy średniej unijnej wynoszącej 52,3. Wynik DESI Bułgarii rósł średnio o 9% rocznie w ciągu ostatnich pięciu lat jednak biorąc pod uwagę pozycję Bułgarii, to tempo wzrostu nie jest wystarczające, aby dogonić inne państwa członkowskie UE.

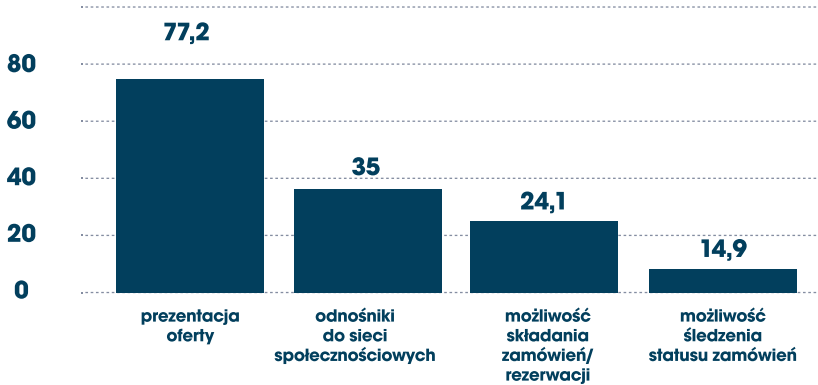
Jeśli chodzi o umiejętności cyfrowe, pomimo niedawnych wzmożonych wysiłków kraj ten pozostaje znacznie poniżej średniej UE, uzyskując wynik 32,6 w porównaniu ze średnią UE wynoszącą 45,7. Odsetek osób posiadających co najmniej podstawowe umiejętności i powyżej podstawowych umiejętności cyfrowych jest znacznie niższy niż średnia UE, przy czym ta ostatnia jest znacznie niższa (8% w porównaniu ze średnią UE 26%). Biorąc pod uwagę ambitny cel UE, aby do 2030 r. 80% dorosłych posiadało przynajmniej podstawowe umiejętności cyfrowe, kraj musi wzmocnić wysiłki, ponieważ ponad dwie trzecie populacji nie posiada takich umiejętności. Bułgaria osiąga również gorsze wyniki pod względem odsetka specjalistów ICT w sile roboczej (3,5% w porównaniu do 4,5% średniej UE). Jednak odsetek kobiet specjalistów ICT jest wysoki. Jeśli chodzi o łączność, Bułgaria osiąga bardzo dobre wyniki w zakresie zasięgu światłowodu (85% gospodarstw domowych w porównaniu z 50% w UE), ma niskie ceny, ale wykorzystanie zarówno stacjonarnych, jak i mobilnych łączy szerokopasmowych jest niskie. Ponadto, przydzielono tylko 25% zakresu 5G (średnia UE: 56%). Po stronie biznesowej przyjęcie technologii cyfrowych przez MŚP pozostaje prawie o połowę niższe od średniej UE. Tylko 6% bułgarskich przedsiębiorstw korzysta z big data, 10% chmuiry i 3% sztucznej inteligencji (AI), w kontekście celów UE na 2030 r. wynoszących 75% dla każdej technologii. W 2021 r. 51,9% przedsiębiorstw posiadało własną stronę internetową.⁵⁵

53 https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/LFS2021_en_2Z35307.pdf (11.10.2022)

54 <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-bulgaria> (11.10.2022)

55 https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/ICT_ent2021_en_WB3N3IL.pdf (11.10.2022)

Zastosowanie technologii w firmach - strona www

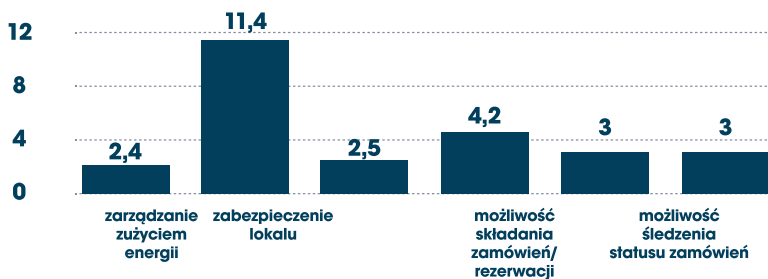

Zastosowanie strony www przez bułgarskie przedsiębiorstwa

Wykres 4. Zastosowanie technologii w firmach – strona www.
Źródło: nsi.bg.

W 2021 r. tylko 15% przedsiębiorstw wykorzystywało różne rodzaje połączonych ze sobą urządzeń lub systemów w celu optymalizacji swojej działalności.⁵⁶

Zastosowanie technologii w firmach - Internet Rzeczy (IoT)

Zastosowanie Internetu Rzeczy przez bułgarskie przedsiębiorstwa

Wykres 5. Zastosowanie technologii w firmach – Internet Rzeczy (IoT).
Źródło: nsi.bg.

⁵⁶ Ibidem.

Wartość GERD⁵⁷ (nakładów krajowych brutto na działania badawczo-rozwojowe (B+R), włączając w to nakłady poniesione przez przedsiębiorstwa, instytucje szkolnictwa wyższego, a także rządowe i prywatne organizacje non-profit) w 2020 roku wyniosła w sumie 102 390 tys. BGN, a udział tych wydatków to odpowiednio 0,85% PKB. Struktura wydatków GERD w poszczególnych sektorach to odpowiednio: 67,5% – przedsiębiorstwa, 25,7% – rząd, 6,1% – szkolnictwo wyższe, 0,7% prywatne organizacje non-profit.

Rozdział 2.2. Charakterystyka wymiany handlowej

Eksport

Eksport Bułgarii stanowi 0,2% światowego eksportu i zajmuje 59. pozycję w światowym eksporcie.

Lp	Kraj docelowy	Wartość wyeksportowana w 2021 r. (tys. USD)	Bilans handlowy 2021 (tys. USD)	Udział w eksporcie Bułgarii (%)	Wzrost wartości eksportu w latach 2017-2021 (% , średniorocznie)	Wzrost wartości eksportu w latach 2020-2021 (% , rocznie)
0	świat	41943036	-5507618	100	5	31
1	Niemcy	6289402	468446	15	10	23
2	Rumunia	4259881	667926	10,2	12	47
3	Włochy	3181665	42393	7,6	2	45
4	Grecja	2786151	272937	6,6	7	31
5	Turcja	2587391	-1073835	6,2	-4	26
6	Francja	1538567	289820	3,7	4	26
7	Belgia	1371825	453923	3,3	1	23
8	Chiny	1354335	-1202564	3,2	14	28
9	Hiszpania	1154231	255365	2,8	5	51
10	Polska	1065319	-633767	2,5	9	34

Tabela 5. Lista rynków docelowych dla produktu eksportowanego przez Bułgarię w 2021 r.
Źródło: Opracowano na podstawie danych ITC.

Zgodnie z danymi statystycznymi głównym rynkiem docelowym dla produktów eksportowanych przez Bułgarię stanowią Niemcy, którzy w 2021 r. zakupili towary na kwotę 6,29 mln USD, co stanowiło 15% całkowitego eksportu Bułgarii. Na drugim i trzecim miejscu znajdują się Rumunia oraz Włochy, które zaimportowały odpowiednio towary o wartości 4,36 mld USD i 3,18 mld USD, co stanowiło 10,2% i 7,6% eksportu Bułgarii. Na miejscach czwartym i piątym mamy bliskich sąsiadów Bułgarii, Grecję oraz Turcję, dla których wartość i udział w eksporcie to 2,78 mld USD/6,6% oraz 2,58 mld USD/6,2%. Lokaty 6., 7. i 9. zajmują kraje Europy Zachodniej: Francja (1,53 mld/3,7%), Belgia (1,37 mld/3,3%) oraz Hiszpania (1,15 mld USD, 2,8%). Z krajów zlokalizowanych w znaczącej odległości od

57 https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/publications/Brochure_Bulgaria2022.pdf (11.10.2022)

Bułgarii w pierwszej dekadzie znalazły się Chiny, obecne na 8. lokacie, z eksportem o wartości 1,35 mld USD stanowiącym 3,2% ogółu. Polska zajmuje dopiero 10. lokatę z wartością eksportu 1,06 mld USD stanowiącą jedynie 2,5% całkowitego eksportu Bułgarii – interesujący jest fakt, że między Bułgarią a Polską utrzymuje się deficyt handlowy w wysokości 633,7 mln USD, co oznacza, że Bułgaria więcej importuje z Polski, niż do niej eksportuje.

Lp	Kod	Opis kodu	Wartość wyeksportowana w 2021 r. (tys. USD)	Bilans handlowy 2021 (tys. USD)	Roczny wzrost wartości w latach 2017-2021 (% średniorocznie)	Roczny wzrost wartości w latach 2020-2021 (% rocznie)	Roczny wzrost światowego importu w latach 2017-2021 (% średniorocznie)
0	ogółem	wszystkie produkty	41943036	-5507618	5	31	4
1	85	MASZYNY I URZĄDZENIA ELEKTRYCZNE ORAZ ICH CZĘŚCI; REJESTRATORY I ODTWARZACZE DŹWIĘKU, REJESTRATORY I ODTWARZACZE OBRAZU I DŹWIĘKU ORAZ CZĘŚCI I AKCESORIA DO TYCH ARTYKUŁÓW	4390788	-625784	7	27	5
2	74	MIEDŹ I ARTYKUŁY Z MIEDZI	3771037	2667286	5	33	7
3	84	REAKTORY JĄDROWE, KOTŁY, MASZYNY I URZĄDZENIA MECHANICZNE; ICH CZĘŚCI	3323969	-904372	6	27	3
4	27	PALIWA MINERALNE, OLEJE MINERALNE I PRODUKTY ICH DESTYLACJI; SUBSTANCJE BITUMICZNE; WOSKI MINERALNE	2343056	-2971172	-11	63	0
5	10	ZBOŻA	2026165	1901397	15	52	10
6	39	TWORZYWA SZTUCZNE I ARTYKUŁY Z NICH	1470520	-804647	13	37	5
7	87	POJAZDY NIESZYNOWE ORAZ ICH CZĘŚCI I AKCESORIA	1456877	-1256527	13	26	-1
8	99	SPECJALNE KODY NOMENKLATURY SCALONEJ	1320326	-896827	-6	11	0
9	26	RUDY METALI, ŻUŻEL I POPIÓŁ	1313378	-1192890	22	29	15
10	72	ŻELIWO I STAL	1177295	-832063	11	94	5

Tabela 6. Lista produktów wyeksportowanych przez Bułgarię w 2021 r.

Źródło: Opracowano na podstawie danych ITC.

Generującymi największą wartość eksportu były towary zaklasyfikowane pod kodem taryfy celnej 85 określającym „maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów” o wartości 4,39 mld USD. W dalszej kolejności Bułgaria eksportowała towary pod kodem 74 „miedź i artykuły z miedzi” oraz 84 „reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne; ich części” – wyeksportowano wartości odpowiednio 3,77 mld USD i 3,32 mld USD.

Tylko dla dwóch grup towarów Bułgaria wygenerowała dodatni bilans handlowy, tj. wyeksportowała towary o większej wartości niż zaimportowała, mowa mianowicie o towarach zaklasyfikowanych pod kodem 74 „miedź i artykuły z miedzi” (bilans równy 2,66 mld USD) oraz 10 „zboża” (bilans równy 1,9 mld USD). Wszystkie

pozostałe grupy towarowe wymienione w powyższej tabeli wygenerowały ujemny bilans handlowy. Sumarycznie, Bułgaria wyeksportowała w 2021 roku towary o wartości 41,94 mld USD i zakończyła rok z ujemnym bilansem handlowym o wartości – 5,5 mld USD.

Import

Import Bułgarii stanowi 0,2% światowego importu i zajmuje 58. pozycję w światowym imporcie.

Lp	Kraj	Wartość importu w 2021 r. (tys. USD)	Bilans handlowy 2021 (tys. USD)	Udział w imporcie Bułgarii (%)	Wzrost wartości importu w latach 2017-2021 (% , średniorocznie)	Wzrost wartości importu w latach 2020-2021 (% , rocznie)
0	świat	47450654	-5507618	100	6	36
1	Niemcy	5820956	468446	12,3	6	37
2	Turcja	3661226	-1073835	7,7	12	49
3	Rosja	3615822	-3090417	7,6	-5	69
4	Rumunia	3591955	667926	7,6	8	40
5	Włochy	3139272	42393	6,6	3	26
6	Chiny	2556899	-1202564	5,4	17	43
7	Grecja	2513214	272937	5,3	11	45
8	Niderlandy	2021475	-964867	4,3	10	45
9	Węgry	1740213	-965062	3,7	8	27
10	Polska	1699086	-633767	3,6	7	31

Tabela 7. Lista rynków źródłowych dla produktu importowanego przez Bułgarię w 2021 r.
Źródło: Opracowano na podstawie danych ITC.

Najważniejszym partnerem, od którego Bułgaria importuje towary, są Niemcy, od których zaimportowano towary o wartości 5,82 mld USD, co stanowiło 12,3% ogółu importu. Na kolejnych miejscach są mające zbliżone wyniki Turcja (3,66 mld, 7,7%), Federacja Rosyjska (3,61 mld, 7,6%) oraz Rumunia (3,59 mld USD, 7,6%). W przypadku Federacji Rosyjskiej można zauważyć najdynamiczniejszy wzrost wartości importu z roku 2020 na rok 2021, gdzie wartość wzrosła o 69%. Kolejnymi partnerami Bułgarii są: Włochy (5. miejsce, 3,13 mld, 6,6%), Chiny (6. miejsce, 2,55 mld USD, 5,4%), Grecja (7. miejsce, 2,51 mld USD, 5,3%), Niderlandy (8. miejsce, 2,02 mld USD, 4,3%) i Węgry (9. miejsce, 1,74 mld USD, 3,7%). W przypadku Polski, która ponownie zajęła 10. lokatę, Bułgaria zaimportowała towary o wartości 1,69 mld USD, co odpowiada 3,6% ogółu jej importu.

Generującymi największą wartość importu były towary zaklasyfikowane pod kodem taryfy celnej 27 określającym „paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji; substancje bitumiczne; woski mineralne” o wartości 5,31 mld USD. W dalszej kolejności Bułgaria importowała towary opisane pod kodem 85 „maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów”

oraz 84 „reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne; ich części” – wyeksportowano wartości odpowiednio 3,77 mld USD i 3,32 mld USD.

LP	Kod	Opis kodu	Wartość importu w 2021 r. (tys. USD)	Bilans handlowy 2021 (tys. USD)	Roczny wzrost wartości w latach 2017-2021 (% średniorocznie)	Roczny wzrost wartości w latach 2020-2021 (% rocznie)	Roczny wzrost światowego eksportu w latach 2017-2021 (% rocznie)
0	ogółem	wszystkie produkty	47450654	-5507618	6	36	4
1	27	PALIWA MINERALNE, OLEJE MINERALNE I PRODUKTY ICH DESTYLACJI; SUBSTANCJE BITUMICZNE; WOSKI MINERALNE	5314228	-2971172	-3	85	-2
2	85	MASZYNY I URZĄDZENIA ELEKTRYCZNE ORAZ ICH CZĘŚCI; REJESTRATORY I ODTWARZACZE DŹWIĘKU, REJESTRATORY I ODTWARZACZE OBRAZU I DŹWIĘKU ORAZ CZĘŚCI I AKCESORIA DO TYCH ARTYKUŁÓW	5016572	-625784	11	39	6
3	84	REAKTORY JĄDROWE, KOTŁY, MASZYNY I URZĄDZENIA MECHANICZNE; ICH CZĘŚCI	4228341	-904372	6	26	3
4	87	POJAZDY NIESZYNOWE ORAZ ICH CZĘŚCI I AKCESORIA	2713404	-1256527	2	39	-1
5	26	RUDY METALI, ŻUZEL I POPIÓŁ	2506268	-1192890	5	15	16
6	39	TWORZYWA SZTUCZNE I ARTYKUŁY Z NICH	2275167	-804647	10	47	5
7	99	SPECJALNE KODY NOMENKLATURY SCALONEJ	2217153	-896827	2	27	7
8	30	PRODUKTY FARMACEUTYCZNE	2111872	-959266	9	25	11
9	72	ŻELIWO I STAL	2009358	-832063	10	74	6
10	38	PRODUKTY CHEMICZNE RÓŻNE	1112096	-19370	8	44	9

Tabela 8. Lista produktów importowanych przez Bułgarię w 2021 r.

Źródło: Opracowano na podstawie danych ITC.

W powyższej tabeli doskonale widać rosnącą wartość importu paliw mineralnych, szczególnie w ostatnich latach – w latach 2017-2021 wartość importu zmalała o 3%, podczas gdy już w latach 2020-2021 zauważalny jest skokowy wzrost o 85% (na co z pewnością przełożyły się nie tylko rosnące potrzeby, ale też dynamicznie rosnące ceny nośników energii). W żadnej z wymienionych powyżej grup towarów importowanych przez Bułgarię nie odnotowano dodatniego bilansu handlowego, co oznacza, że kraj zmuszony jest posiłkować się importem, aby sprostać zapotrzebowaniu na wskazane towary. Wszystkie pozostałe grupy towarowe wymienione w powyższej tabeli wygenerowały ujemny bilans handlowy. Sumarycznie, Bułgaria zaimportowała w 2021 roku towary o wartości 47,45 mld USD i zakończyła rok z ujemnym bilansem handlowym o wartości – 5,5 mld USD.

Rozdział 2.3. Dobre praktyki firm bułgarskich

Sopharma Group⁵⁸ jest wiodącym bułgarskim producentem, eksporterem i lokalnym dystrybutorem produktów farmaceutycznych o silnej pozycji w Europie Wschodniej i Południowo-Wschodniej, oferującym szeroką gamę leków na receptę i produktów OTC. Działająca od 1933 r. firma weszła na polski rynek w 2010 w postaci spółki zależnej, którą już w 2011 zarejestrowano na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie jako spółkę publiczną. Rok 2021 był dziesiątym rokiem działalności Spółki na rynku polskim, która zatrudnia 14 osób na podstawie umowy o pracę i 1 osobę na podstawie umowy zlecenia. Spółka w ostatnim roku obrotowym osiągnęła przychód netto ze sprzedaży produktów w wysokości 194 969,94 zł oraz ze sprzedaży towarów i materiałów w wysokości 13 628 162,23 zł uzyskując zysk netto w wysokości 444 427,76 zł.

Bulmach Sp. z o.o.⁵⁹ działa na polskim rynku już 26 lat w branży obrabiarek i hydrauliki siłowej. Firma dystrybuuje na polskim rynku wyroby bułgarskich producentów (w przypadku niektórych produktów są wyłącznym autoryzowanym przedstawicielem w regionie). Doświadczenie i reputacja firmy pozwoliły na nawiązanie współpracy również z polskimi producentami wyrobów i maszyn (m.in. uchwyty tokarskie BISON-BIAL Białystok, taśmy tnące do metali FENES Siedlce, maszyny rolnicze Metal-Fach Sokółka) i wprowadzenie ich produktów na rynek Bułgarii.

P.H. Vinex Slaviansi Poland Sp. z o.o.⁶⁰ to polski oddział bułgarskiej firmy Vinex Slavyantsi, która swoją historię rozpoczyna od pokazu w Antwerpii w 1898 roku, gdzie wino wyprodukowane w okolicach Slavyantsi otrzymało pierwszy złoty medal dla białego bułgarskiego wina. Ten sukces przyczynił się do uruchomienia pierwszej prywatnej kooperatywy winiarskiej w latach 20. XX wieku. Aktualnie Vinex Slavyantsi eksportuje swoje wina do takich krajów, jak: Szwecja, Finlandia, Norwegia, Dania, Polska, Belgia, Niemcy, Szwajcaria, Rosja, Turcja, Rumunia, Japonia i Stany Zjednoczone. Polski oddział firmy – Vinex Slaviansi Poland – powstał w 1998 roku i od momentu założenia oferuje polskim konsumentom najwyższej jakości wina bułgarskie. Dla komplementarności oferty, od 2007 roku w portfolio polskiego oddziału zaczęły pojawiać się również marki z innych europejskich krajów o wielopokoleniowych tradycjach winiarskich, takich jak Mołdawia, Portugalia, Francja, Hiszpania i Włochy. W ostatnim roku obrotowym przeciętna liczba zatrudnionych osób wynosiła 37,46. Firma wypracowała zysk netto w wysokości 1 958 239,71 zł.

58 <https://www.sopharmagroup.com/> (18.10.2022)

59 <https://bulmach.com/> (18.10.2022)

60 <http://vinex.pl/> (18.10.2022)

Rozdział 3. Handel dwustronny

W Tabeli 9 przedstawiono handel dwustronny pomiędzy Polską a Bułgarią w 2021 r. na podstawie danych opartych na klasyfikacji HS. Lewa strona tabeli przedstawia polski eksport do Bułgarii, zaś prawa polski import z Bułgarii.

Lp	Kod	Opis kodu	Polski EKSPORT do Bułgarii	Kod	Opis kodu	Polski IMPORT z Bułgarii
			Wartość w 2021 r. (tys. USD)			Wartość w 2021 r. (tys. USD)
	ogółem	wszystkie produkty	1,639,029	ogółem	wszystkie produkty	943,817
1	84	REAKTORY JĄDROWE, KOTŁY, MASZYNY I URZĄDZENIA MECHANICZNE; ICH CZĘŚCI	181,004	84	REAKTORY JĄDROWE, KOTŁY, MASZYNY I URZĄDZENIA MECHANICZNE; ICH CZĘŚCI	120,319
2	39	TWORZYWA SZTUCZNE I ARTYKUŁY Z NICH	109,844	85	MASZYNY I URZĄDZENIA ELEKTRYCZNE ORAZ ICH CZĘŚCI; REJESTRATORY I ODTWARZACZE DŹWIĘKU, REJESTRATORY I ODTWARZACZE OBRAZU I DŹWIĘKU ORAZ CZĘŚCI I AKCESORIA DO TYCH ARTYKUŁÓW	96,654
3	85	MASZYNY I URZĄDZENIA ELEKTRYCZNE ORAZ ICH CZĘŚCI; REJESTRATORY I ODTWARZACZE DŹWIĘKU, REJESTRATORY I ODTWARZACZE OBRAZU I DŹWIĘKU ORAZ CZĘŚCI I AKCESORIA DO TYCH ARTYKUŁÓW	109,383	74	MIEDŹ I ARTYKUŁY Z MIEDZI	76,626
4	87	POJAZDY NIESZYNOWE ORAZ ICH CZĘŚCI I AKCESORIA	105,153	76	ALUMINIUM I ARTYKUŁY Z ALUMINIUM	72,562
5	94	MEBLE; POŚCIEL, MATERACE, STELAŻE POD MATERACE, PODUSZKI I PODOBNE WYPYCHANE ARTYKUŁY WYPOSAŻENIOWE; OPRAWY I OSPRZĘT OŚWIELENIOWY, GDZIE INDZIEJ NIETYMIENIONE ANI NIEWŁĄCZONE	91,233	73	ARTYKUŁY Z ŻELIWA LUB STALI	58,743
6	4	PRODUKTY MLECZARSKIE; JAJA PTASIE; MIÓD NATURALNY; JADALNE PRODUKTY POCHODZENIA ZWIERZĘCEGO, GDZIE INDZIEJ NIETYMIENIONE ANI NIEWŁĄCZONE	66,093	12	NASIONA I OWOCE OLEISTE; ZIARNA, NASIONA I OWOCE RÓŻNE; ROŚLINY PRZEMYSŁOWE LUB LECZNICZNE; SŁOMA I PASZA	39,401
7	64	OBUWIE, GETRY I TYM PODOBNE; CZĘŚCI TYCH ARTYKUŁÓW	64,137	30	PRODUKTY FARMACEUTYCZNE	39,324
8	61	ARTYKUŁY ODZIEŻOWE I DODATKI ODZIEŻOWE, DZIANE	55,305	39	TWORZYWA SZTUCZNE I ARTYKUŁY Z NICH	37,067
9	73	ARTYKUŁY Z ŻELIWA LUB STALI	47,041	86	LOKOMOTYWY POJAZDÓW SZYNOWYCH, TABOR SZYNOWY I JEGO CZĘŚCI; OSPRZĘT I ELEMENTY TORÓW KOLEJOWYCH LUB TRAMWAJOWYCH, I ICH CZĘŚCI; KOMUNIKACYJNE URZĄDZENIA SYGNALIZACYJNE WSZELKICH TYPÓW; MECHANICZNE (WŁĄCZAJĄC ELEKTROMECHANICZNE)	25,778
10	2	MIEŚO I PODROBY JADALNE	45,575	70	SZKŁO I WYROBY ZE SZKŁA	24,404

Tabela 9. Handel dwustronny między Polską a Bułgarią w 2021 r.

Źródło: Opracowano na podstawie danych ITC.

Handel dwustronny pomiędzy Polską a Bułgarią w 2021 roku obejmował szereg grup produktów zarówno od strony importu, jak i eksportu. Dla celów opracowania został wyodrębniony ranking 10 grup produktów najczęściej pojawiających się w handlu między tymi państwami. Polska przekazała do Bułgarii towary na łączną kwotę 1,6 mld USD, natomiast importowała z tego kraju produkty o wartości 0,9

mln USD. Najczęściej eksportowaną, jak i importowaną grupą produktów pomiędzy Polską a Bułgarią były towary oznaczone kodem 84, czyli reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne oraz ich części, a także produkty z grupy 85 obejmującej maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów. Świadczy to o dużym zainteresowaniu branżą metalową oraz maszynową zarówno ze strony Polski, jak i Bułgarii. Poza wyżej wymienionymi, Polska wyeksportowała do Bułgarii w 2021 r., m.in.:

- tworzywa sztuczne i ich artykuły;
- pojazdy nieszynowe oraz ich części i akcesoria;
- meble, pościel, materace, stelaże pod materace, poduszki i podobne wypychane artykuły wyposażeniowe, lampy i oprawy oświetleniowe, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone, podświetlane znaki, podświetlane tablice i tabliczki, i tym podobne; budynki prefabrykowane;
- produkty mleczarskie; jaja ptasie; miód naturalny; jadalne produkty pochodzenia zwierzęcego, gdzie indziej niewymienione ani niewłączone;
- obuwie, getry i tym podobne;
- artykuły odzieżowe i dodatki odzieżowe, dziane;
- artykuły z żeliwa lub stali;
- mięso i podroby jadalne.

Bułgaria natomiast, oprócz produktów metalowych oznaczonych kodem 84 i 85, w 2021 r. dostarczała do Polski m.in.:

- miedź i artykuły miedziane;
- aluminium i artykuły z aluminium;
- artykuły z żeliwa lub stali;
- nasiona i owoce oleiste; ziarna, nasiona i owoce różne; rośliny przemysłowe lub lecznicze; słoma i pasza;
- produkty farmaceutyczne;
- tworzywa sztuczne i ich artykuły;
- lokomotywy pojazdów szynowych, tabor szynowy i jego części; osprzęt i elementy torów kolejowych lub tramwajowych, i ich części; komunikacyjne urządzenia sygnalizacyjne wszelkich typów, mechaniczne (włączając elektromechaniczne);
- szkło i wyroby ze szkła.

Rozdział 4. Podsumowanie i rekomendacje

W Tabeli 10 zestawiono wybrane wskaźniki ekonomiczne dla Polski i Bułgarii w celach porównawczych.

Wskaźnik	Polska	Bułgaria
Powierzchnia (km ²)	312696	110994
Populacja (mln)	38,036	6,9
PKB (mld EUR)	574,4	67,87
PKB per capita (EUR)	15050	9851
Wartość eksportu (mld EUR)	285,8	34,404
Wartość importu (mld EUR)	286,4	37,291
Wzrost PKB w 2021 (%)	5,9%	4,3%
Wskaźnik zatrudnienia w gospodarce (%)	75,4%	68,5%
Stopa bezrobocia (%)	5,4%	5,3%
Wzrost wartości dodanej brutto (GVA, %)	6,6% ⁶¹	3,6%
Poziom inflacji (%) ⁶² , gdzie EU27 – 10,9%	15,7%	15,6%

Tabela 10. Zestawienie wybranych wskaźników ekonomicznych dla Polski⁶³ i Bułgarii.

Źródło: opracowanie własne

Przedstawione w poprzednich rozdziałach dane dotyczące eksportu, jak i importu pomiędzy Polską a Bułgarią wskazują, iż jest to współpraca charakteryzująca się tendencją wzrostową. Na przestrzeni trzech ostatnich lat wartość polskiego eksportu towarów do Bułgarii sukcesywnie wzrastała od 1,18 mld USD w 2019 r., poprzez 1,22 mld USD w 2020 r., do 1,64 mld USD w 2021 r. Podobnie ma się wartość towarów bułgarskich przekazanych do Polski – w 2019 r. były to produkty na łączną kwotę ponad 0,72 mld USD, w 2020 r. kwota ta wyniosła już 0,79 mld USD, natomiast w 2021 r. był to już duży przeskok do poziomu 1,07 mld USD.⁶⁴ Handel dwustronny pomiędzy państwami jest na dobrej drodze do powiększania współpracy handlowej oraz zacieśniania więzi. Współpraca polsko-bułgarska oparta jest w dużej mierze na towarach oznaczonych kodem 84 (reaktory jądrowe, kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne oraz ich części), a także produktach z grupy 85 (maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części; rejestratory i odtwarzacze dźwięku, rejestratory i odtwarzacze obrazu i dźwięku oraz części i akcesoria do tych artykułów), co stwarza perspektywiczne pole do współpracy szczególnie w ramach branży metalowej oraz maszynowej. Oprócz maszyn

61 <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/roczne-rachunki-narodowe/informacja-glownego-urzedu-statystycznego-w-sprawie-skorygowanego-szacunku-produktu-krajowego-brutto-za-2021-rok,9,8.html> (24.10.2022)

62 Dane za wrzesień 2022 r.

63 <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/inne-opracowania/inne-opracowania-zbiorcze/polska-w-unii-europejskiej-2022,16,16.html#> (24.10.2022)

64 Opracowanie własne na podstawie danych ITC (24.10.2022)

i urządzeń elektrycznych, najważniejszymi towarami będącymi przedmiotem eksportu Polski do Bułgarii w 2021 r. były: tworzywa sztuczne, pojazdy nieszynowe, meble, produkty mleczarskie, obuwie i artykuły odzieżowe, artykuły z żeliwa i stali oraz mięso i podroby. Wymienione produkty znalazły się w grupie 10 najczęściej eksportowanych z Polski towarów. Odzwierciedlają tym samym zapotrzebowanie bułgarskiego rynku na dane towary i dlatego w tych branżach należy upatrywać możliwości potencjalnej współpracy z bułgarskimi przedsiębiorstwami.

Rynek bułgarski ma ogromny potencjał wzrostu i cieszy się coraz większą popularnością wśród polskich firm. W ciągu ostatnich 30 lat Bułgaria przeszła znaczącą transformację gospodarczą, która stworzyła przedsiębiorcom dobre warunki do prowadzenia biznesu i dotarcia do szerokiego grona odbiorców. Produkty polskiego pochodzenia stają się atrakcyjne cenowo dla bułgarskich partnerów, a dodatkową zaletą jest łatwość i szybkość dostaw, dlatego też Polska jest ważnym partnerem handlowym Bułgarii. Polskie firmy, takie jak producent wagonów „PESA” czy Spółdzielnia Mleczarska MLEKOVITA, podpisały wiele umów na tym rynku. Dodatkowo, Bułgaria ma najkorzystniejszy system podatkowy w Europie, a koszty prowadzenia działalności gospodarczej są relatywnie niskie. Koszty pracy w Bułgarii są stosunkowo niskie (poniżej średniej UE), a tamtejszy rynek transportu i spedycji jest bardzo konkurencyjny.⁶⁵ Dotychczasowa owocna współpraca na linii Polska – Bułgaria sprzyja wzmocnieniu wzajemnej sympatii Polaków i Bułgarów i jest jednym z czynników decydujących o zacieśnieniu współpracy w przyszłości. Dodatkowo perspektywa rozszerzenia UE o Macedonię Północną sprawia, że Bułgaria jest idealnym miejscem do przygotowania się do ekspansji na rynki bałkańskie.

---

65 <https://www.3cargo.com/ekspert-radzi-wspolpraca-polsko-bulgarska/> (26.10.2022)

Ръководство за добри практики за спечелване на полския и българския пазар

гр. Бялисток, ноември 2022 г.

Съфинансирано от
Европейския съюз

БЪЛГАРСКА ТЪРГОВСКО-ПРОМИШЛЕНА ПАЛАТА
BULGARIAN CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY

IZBA PRZEMYSŁOWO-HANDLOWA
W BIAŁYMSTOKU

ВНИМАНИЕ: Този проект е съфинансиран от Европейския съюз. Съдържанието на наръчника отразява само възгледите на автора(ите). Европейската Комисия не може да носи отговорност за каквото и да е използване на съдържащата се в нея информация

Безплатна публикация

Българска версия - *Wersja bułgarska*

Разработено от Подласка фондация за регионално развитие [Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego] в рамките на проекта 2021-1-PL01-KA210-VET-000032860 „Организиране на Международна академия за професионално обучение с цел повишаване на професионалните компетенции на възрастни лица, работещи в полски и български предприятия

Проектът е осъществен в рамките на програма „Еразъм+“ от Търговско-промишлената палата в гр. Бялисток (Полша) [Izba Przemysłowo-Handlowa w Białymstoku] и Българска Търговско-Промислена Палата (България).

Съдържание

Въведение	43
Глава 1. Република Полша	44
Глава 1.1. Характеристика на полския пазар	44
Политическа обстановка	44
Икономическа обстановка	46
Социална обстановка	49
Технологическа обстановка	51
Глава 1.2. Характеристика на търговския обмен	54
Износ	54
Внос	56
Глава 1.3. Добри практики на полските фирми	58
Глава 2. Република България	60
Глава 2.1. Характеристика на българския пазар	60
Политическа обстановка	60
Икономическа обстановка	61
Социална обстановка	65
Технологическа обстановка	66
Глава 2.2. Характеристика на търговския обмен	68
Износ	68
Внос	70
Глава 2.3. Добри практики на българските фирми	72
Глава 3. Двустранна търговия	74
Глава 4. Обобщение и препоръки	76

Въведение

Настоящата публикация представлява резюме на проекта, озаглавен „Организиране на Международна академия за професионално обучение с цел повишаване на професионалните компетенции на възрастни лица, работещи в полски и български предприятия“, осъществен от Търговско-промишлената палата в гр. Бялисток (ръководител на проекта) [Izba Przemysłowo-Handlowa w Białymstoku] и СДРУЖЕНИЕ БЪЛГАРСКА ТЪРГОВСКО-ПРОМИШЛЕНА ПАЛАТА (Партньор по проекта), съфинансиран в рамките на програма „Еразъм+“ 2021, Кръг 1, КА2 КА210-VET - Малки партньорства в сектора на ПОО (номер на проекта: 2021-1-PL01-KA210-VET-000032860), съфинансиран от Европейския съюз. Целта на проекта беше да се повиши компетентността на представителите на фирмите, членуващи в двете камари, за навлизане на нови чуждестранни пазари.

Публикацията се състои от три части. Първа глава разглежда полския пазар, а втора - българския пазар. Първа и втора глава се състоят от характеристика на всеки пазар, разработена с помощта на PEST анализ, характеристика на търговията, разработена с помощта на данни, генерирани въз основа на HS кодове (Хармонизирана система за описание и кодиране на стоките, списък от номера, използвани от митниците за класифициране на даден продукт). Всяка от тези две глави завършва с описание на добри практики на полски фирми, работещи в България, и на български фирми в Полша. Третата глава е обобщение на двустранната търговия. Четвъртата глава съдържа обобщение и препоръки.

Глава 1. Република Полша

Глава 1.1. Характеристика на полския пазар

Република Полша се намира в Централна Европа на брега на Балтийско море. Столицата и най-големият град на страната е Варшава. Полша е деветата по големина (312 696 km²) държава в Европа и 69-та сред най-големите държави в света. Полша граничи с Русия и Литва на север, с Беларус и Украйна на изток, със Словакия и Чехия на юг, с Германия на запад. В географско отношение Полша е равнинна страна. Други големи градове в Полша, освен Варшава, са Краков, Лодз, Вроцлав, Познан, Гданск, Щечин, Бидгощч, Люблин и Бялисток.¹ Полша има стратегическо местоположение на кръстопътя на основните транспортни маршрути в посока север-юг и изток-запад (включително "Via Carpatia"). Страната развива динамично своята пътна, железопътна, въздушна и морска инфраструктура.²

Полша членува в международни организации като Европейския съюз, ООН, НАТО, Вишеградската група, ОИСР, както и в по-малко известни организации като Централноевропейската инициатива, Северноатлантическия съвет за сътрудничество и Съвета на държавите от Балтийско море. Полша е член на ЕС от 1 май 2004 г., което я прави част от единния европейски пазар, позволяващ свободна търговия между държавите членки.

През април 2022 г. населението на Полша е 38,038 милиона, а средната гъстота на населението е 122 жители на 1 km², като се наблюдават значителни разлики между сравнително гъсто населените южни райони и северните. В 964 града живеят 22,9 милиона души (60,9%), докато в селските райони живеят 15,3 млн. (39,1%). Полша е сравнително хомогенна от етническа гледна точка страна. Етническите малцинства съставляват около 5% от общото население, като най-големите от тях са украинското, немското, беларуското и ромското. Освен преобладаващата католическа вяра в Полша има и изповядващи православие, протестантство, ислям и юдаизъм. Официалният език е полският, който принадлежи към западния клон на славянските езици. Той се използва от почти 100% от населението, а украинският, немският, литовският и беларуският са езици на малцинствата. Използваната валута в Полша е злоти (1 PLN = 100 гроша).

Политическа обстановка

Системата на Република Полша се основава на разделението и равновесието на законодателната (сейм и сенат), изпълнителната (президент

1 <https://getsix.pl/zasoby/prowadzenie-dzialalnosci-gospodarczej-w-polsce/informacje-o-polsce/> (достъп: 11.10.2022)

2 https://www.paih.gov.pl/wybiez_polske/strategiczna_lokalizacja_w_sercu_europy (11.10.2022)

и Министерски съвет) и съдебната (съдилища и трибунали) власт. Страната има свобода на формиране и на действие на политическите партии, като финансирането им е явно.³

Осъществяването на стопанска дейност в Полша се регулира въз основа на т. нар. бизнес конституция - пакет от 5 закона, които са в сила от 30 април 2018 г., а именно:

- Закон за предприемачеството,
- Закон за омбудсмана на малките и средните предприятия,
- Закон за Централния регистър и информацията за икономическа дейност (CEIDG) и за Информационния пункт за предприемача,
- Закон за правилата за участие на чуждестранни предприемачи и други чуждестранни лица в стопанския оборот на територията на Република Полша,
- Разпоредби за прилагане на Закона за предприемачите и на други закони относно икономическата дейност.⁴

В Полша търговската дейност може да бъде осъществявана в следните форми: еднолична търговска дейност, гражданско дружество, капиталови дружества (дружество с ограничена отговорност и акционерно дружество), както и съдружие (събирателно дружество, партньорско дружество, командитно дружество, командитно-акционерно дружество). Чуждестранните граждани на ЕС могат да учредят в Полша собствена компания, да предоставят трансгранични услуги или да открият в Полша клон на дружество, което вече работи в някоя от държавите членки на ЕС. Инвестиционните стимули в Полша включват, наред с другото, специални икономически зони (СИЗ), които предлагат освобождаване от данък върху доходите, държавни субсидии, решения в подкрепа на развитието под формата на индустриални и технологични паркове, както и центрове за научноизследователска и развойна дейност, освобождаване от данък върху недвижимите имоти.

Търговският обмен между държавите членки на ЕС, включително Полша, се основава на Регламент (ЕО) № 222/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 година за изменение на Регламент (ЕО) № 638/2004. Търговският обмен между държавите членки на ЕС и трети държави се основава на Регламент (ЕО) № 471/2009 на Европейския парламент и на Съвета.⁵ Въпреки свободното движение на стоки (благодарение на премахването на гарантираните мита за всички държави членки на ЕС), външната търговия

3 <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/1.htm> (12.10.2022)

4 <https://www.biznes.gov.pl/pl/ulotwienia-dla-biznesu/konstytucja-biznesu> (12.10.2022)

5 https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5466/6/13/1/handel_zagraniczny_handel_towarami_wedlug_cech_przedsiębiorstw_tec.pdf (12.10.2022)

на Полша подлежи на определени ограничения, т.е. количествени ограничения, ограничения, произтичащи от защитата на правата върху интелектуалната собственост, или на разрешителен режим (на разрешителен режим подлежат износът и вносът на някои стоки с особено значение за живота, здравето, обществената безопасност или опазването на околната среда). Както държавите членки на ЕС, така и други страни защитават собствените си пазари от прекомерния приток на стоки от чужбина, като провеждат активна търговска политика, която е допълнително обвързана с ограничения върху вносните стоки, които се разделят на тарифни и нетарифни ограничения. Тарифните ограничения се състоят от допълнителни мита и тарифни квоти, които са необходими, когато държава извън Съюза изкуствено понижава цените (дъмпингови цени) или свръхфинансира определени стоки, като по този начин се превръща в нелоялна конкуренция за търговците от Съюза. От друга страна, нетарифните ограничения включват количествени ограничения, данъци върху вноса, надзор върху вноса, такси, технически стандарти, санитарни и ветеринарни изисквания, на които стоките трябва да отговарят, за да влязат на даден пазар.⁶

Данъчната администрация в Полша е от компетенциите на два вида органи: държавни (корпоративен данък - CIT, данък върху доходите на физическите лица - PIT, ДДС, акциз, данък върху гражданскоправните сделки) и местни органи на управление (данък върху недвижимите имоти, данък върху транспортните средства). Данъчната администрация е двуинстанционна, т.е. решенията, издадени от първоинстанционния орган, подлежат на обжалване пред второинстанционния административен орган. Данъчен орган е и ръководителят на Националната данъчна администрация, директорът на Националната данъчна информация, министърът на финансите.⁷

Основният източник в сферата на трудовото право е Кодексът на труда от 26 юни 1974 г. (Държавен вестник от 2020 г., бр. 1320, с изменения) и актовете за прилагане на този Кодекс. Правата и задълженията на отделните професионални групи (напр. учители, държавни служители) се уреждат подробно и в други закони.

Икономическа обстановка

Анализите на портала COFACE показват, че Полша е с оценка на риска за страната А4 (приемлив риск), а бизнес климатът е оценен с А2 (нисък риск). Полша е привлекателна за чуждестранните инвеститори поради големия брой на населението, диверсифицираната икономика, квалифицираната и ценово конкурентна работна ръка и лесния достъп до пазарите в Източна и Западна

⁶ <https://www.biznes.gov.pl/portal/00807> (12.10.2022)

⁷ https://www.paih.gov.pl/prawo/system_podatkowy (12.10.2022)

Европа.⁸ Полша има диверсифицирана експортна структура и предлага широк спектър от възможности за инвестиции, произтичащи от модернизацията на инфраструктурата и внедряването на съвременни технологии в предприятията, а благодарение на големия брой малки и средни предприятия икономиката бележи стабилен ръст на БВП. В Полша преобладава секторът на МСП, който представлява 99,8% от всички предприятия в страната. Сред тях най-многобройна е групата на микропредприятията (97% или 2,2 милиона). Секторът на предприятията генерира почти три четвърти от стойността на БВП (72,3%), като малките и средните предприятия генерират почти всяка втора злота от БВП (49,6%). Микропредприятията имат най-голям дял в създаването на БВП - около 30,6%.⁹

През 2021 г. социално-икономическото положение на Полша беше значително засегнато от пандемията от COVID-19 (по-малко рестриктивно, отколкото през пролетта на 2020 г.). Основните сфери на икономическата дейност се представиха по-добре, отколкото през предходната година, и през този период полската икономика се върна на равнището отпреди пандемията. Ключово значение за развитието на полската икономика имат разходите на домакинствата, които са 58% от БВП.

През първото тримесечие на 2022 г. икономическата активност в Полша продължава силно да нараства. Растежът на БВП се ускори до 8,5% на годишна база (в сравнение със 7,6% на годишна база през четвъртото тримесечие на миналата година), като голям положителен принос за динамиката на БВП имаше силното увеличаване на запасите. За разлика от тях, динамиката на потреблението и инвестициите се понижи, а отрицателният принос на нетния износ се задълбочи. Растежът на потреблението бе подкрепен от много добрата ситуация на пазара на труда, изразяваща се в продължаващо намаляване на безработицата и силен ръст на заплатите, както и от допълнителното търсене, породено от притока на бежанци от Украйна.¹⁰ По данни на Централната статистическа служба (ЦСУ) към октомври 2022 г. БВП на глава от населението е 69 069 злоти¹¹, а в края на 2021 г. общата стойност на БВП в страната е 574,4 млрд. евро (т.е. 2 623,9 млрд. злоти). Увеличението на брутната добавена стойност през 2021 г. в сравнение с предходната година е 6,6%.¹²

8 <https://www.coface.pl/Analizy-ekonomiczne/Poland> (19.10.2022)

9 *Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce – 2022, PARP.*

10 https://www.nbp.pl/polityka_pieniezna/dokumenty/raport_o_inflacji/raport_lipiec_2022.pdf?w=1 (19.10.2022)

11 <https://stat.gov.pl/wskazniki-makroekonomiczne/> (19.10.2022)

12 <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/inne-opracowania/inne-opracowania-zbiorcze/polska-w-unii-europejskiej-2022,16,16.html#> (19.10.2022)

Пазарът на труда не беше засегнат значително по време на пандемията, като още през октомври 2021 г. коефициентът на безработица се доближи до нивата отпреди COVID-19.¹³ Коефициент на регистрираната безработица в края на 2021 г. е 5,4%, а в средата на 2022 г. вече е 4,9%. На фона на силния ръст на икономическата активност в Полша в началото на 2022 г. се наблюдава по-нататъшно нарастване на търсенето на работна ръка, което се дължи на увеличаване на броя на работещите в сферата на услугите и промишлеността, като броят на заетите в селското стопанство продължава намалява.

През цялата година се наблюдава постепенно засилване на инфлационните явления – през декември 2021 г. годишното увеличение както на потребителските цени, така и на цените на производителите е най-високото от много години.¹⁴ През първата половина на 2022 г. динамиката на потребителските цени в Полша - както и в много други икономики по света - продължи да се повишава. През май 2022 г. инфлацията измерена по Индекса на потребителските Цени (ИПЦ) е 13,9% г/г, а през юни вече е 15,6% г/г.¹⁵ Цените на потребителските стоки и услуги през август 2022 г. спрямо същия месец на миналата година са се увеличили с 16,1% (като увеличението на цените на стоките е със 17,5%, а на услугите - с 11,8%). Цените на потребителските стоки и услуги през август 2022 г., спрямо същия месец на миналата година, са се увеличили с 16,1% (като увеличението на цените на стоките е със 17,5%, а на услугите - с 11,8%). В сравнение със същия месец на 2021 г. по-високите цени на жилищата (с 23,9%), хранителните продукти (с 18,1%), транспорта (с 19,5%), ресторантите и хотелите (с 16,7%), както и на развлеченията и културата (с 12,6%) повишават индекса съответно с 5,97 пр. т., 4,35 пр. т., 1,90 пр. т., 0,80 пр. т. и 0,78 пр. т.¹⁶ Очаква се ценовият натиск да остане висок през цялата 2022 г., като по-нататъшното увеличение на цените на енергията и повишаването на цените на природния газ ще се отразят върху разходите за производство на храни. На свой ред високите производствени цени ще се прехвърлят върху крайните потребители. Инфлацията се променя динамично от месец на месец и в края на септември 2022 г. Централна статистическа служба (GUS) я изчислява вече на 17,2%, което е най-високата стойност от февруари 1997 г. насам.

Средната номинална работна заплата в националната икономика през първото тримесечие на 2022 г. се е увеличила с 9,7% на годишна база (спрямо

13 <https://www.coface.pl/Analizy-ekonomiczne/Poland> (19.10.2022)

14 *Sytuacja społeczno-gospodarcza kraju w 2021 r.*, GUS, styczeń 2022.

15 https://www.nbp.pl/polityka_pieniezna/dokumenty/raport_o_inflacji/raport_lipiec_2022.pdf?w=1 (19.10.2022)

16 *Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych w sierpniu 2022 r.* - <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/wskazniki-cen/wskazniki-cen-towarow-i-uslug-konsumpcyjnych-w-sierpniu-2022-roku,2,130.html> (19.10.2022)

9,8% на годишна база през четвъртото тримесечие на 2021 г.).¹⁷ За разлика от това, средната месечна заплата в бизнес сектора (за компании с над 10 служители) през август 2022 г. е 6583,03 злоти, което представлява увеличение от 12,7% на годишна база. При инфлация от 17,2% обаче, въпреки нарастващите заплати, поляците могат да си купят по-малко в реално изражение. Инфлационният натиск накара централната банка да затегне паричната си политика и в резултат на това Съветът по парична политика системно увеличаваше лихвените проценти, така че референтният лихвен процент вече е 6,75%, ломбардният - 7,25%, депозитният - 6,25%, редисконтният - 6,80%, а скontoвият лихвен процент по сметките - 6,85%. Повишаването на лихвените проценти води до увеличаване на вноските по кредитите, които заемат все по-голяма част от бюджета на домакинствата и се очаква да възпрепятстват поляците да поемат нови кредитни задължения.¹⁸ Освен това от началото на 2022 г., за да ограничи инфлацията, правителството въведе т.нар. антиинфлационен щит. Неговата програма включва намаляване на данъка върху добавената стойност и акциза върху енергията и природния газ, намаляване на данъците върху горивата и намаляване на данъка върху стоките и услугите за някои хранителни продукти за период от шест месеца. Освен това миграционната криза на полско-беларуската граница в края на 2021 г., както и войната в Украйна, също доведоха до допълнителни рискове.¹⁹

Социална обстановка

Според резултатите от Националното преброяване на населението и жилищния фонд (2021 г.) за десет години населението на Полша е намаляло с 1,2% (т.е. с 475 706 души). Според окончателните резултати от преброяването към 31 март 2021 г. в страната живеят 38 036 118 души (48,3% от населението са мъже, а 51,7% - жени). Броят на жените е намалял с 220 730 души (т.е. с 1,1%), а на мъжете - с 254 976 души (1,4%). Резултатите от преброяването показват бърз процес на застаряване на населението в Полша, където през 2021 г. броят на общините с над 20% възрастни хора се е увеличил десетократно и те вече представляват над 1/5 от всички общини в Полша.²⁰

През първото тримесечие на 2022 г. броят на икономически активните лица на възраст 15-89 години представлява 58% от населението и възлиза на 17250 хил. души, от които: 16714 хил. са били наети, 536 хил. - безработни

17 https://www.nbp.pl/polityka_pieniezna/dokumenty/raport_o_inflacji/raport_lipiec_2022.pdf?w=1 (19.10.2022)

18 <https://www.money.pl/gospodarka/stan-gospodarki-wrzesien-inflacja-ceny-paliw-stopy-procentowe-6796727832193536a.html> (11.10.2022)

19 <https://www.coface.pl/Analizy-ekonomiczne/Poland> (19.10.2022)

20 *Informacja o wynikach Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021 na poziomie województw, powiatów i gmin* – 20.09.2022 r., GUS.

и 12511 хил. професионално неактивни. Делът на икономически активните лица спрямо общия брой на лицата в посочената възрастова група е по-висок сред мъжете и възлиза на 66,1%, докато при жените този процент е 50,5% (съответните стойности за лицата в трудоспособна възраст са 83,5% и 76,0%). Аналогичните показатели за жителите на градовете и на селата са съответно: 58,0% и 57,8% (в трудоспособна възраст: 82,2% и 76,9%). Делът на наетите лица, работещи в публични дружества/институции или при частен работодател, спрямо общия брой на наетите лица в началото на 2022 г. е 80,2% (13 409 хил. лица), а преобладаващата част от наетите лица работят с безсрочен договор (85%, т.е. 11 395 хил. лица). Като се вземе предвид видът на дейността на основното работно място, най-голямо увеличение на броя на заетите лица в сравнение с предходното тримесечие е регистрирано в преобладаващата промишленост (с 85 хил.), здравеопазването и социалното подпомагане (с 55 хил.) и финансовите и застрахователните дейности (с 24 хил.). За разлика от тях най-голям спад има в публичната администрация и националната отбрана (със 72 хил.), образованието (с 53 хил.) и търговията на едро и дребно, ремонта на автомобили, включително на мотоциклети (с 36 хил.).²¹

През 2021 г. материалното положение на домакинствата се подобрява леко в сравнение с предходната година. Според оценките на СГО равнището на средния месечен разполагаем доход на човек през 2021 г. е достигнало 2062 злоти и е било с 2,2% по-високо в реално изражение, отколкото през 2020 г. Средните месечни разходи на лице от домакинствата достигат 1316 злоти през 2021 г. и са с 3,5% по-високи в реално изражение, отколкото през 2020 г. През 2021 г. все още се наблюдават големи различия в средните месечни доходи и разходи между различните социално-икономически групи домакинства. Разходите за храна и безалкохолни напитки имат най-голям дял - 26,4% - в структурата на разходите на всички домакинства, като голям е делът на разходите за ползване на жилище или къща и за енергоносители (19%). През 2021 г. оборудването на домакинствата със стоки за дълготрайна употреба, като например съдомиялна машина, смартфон, телевизор, велосипед, личен автомобил, устройство за достъп до интернет и устройство за сателитна или кабелна телевизия, се е подобрило.²² Проучване на мрежата Lewiatan показва, че повишаването на инфлацията през последните години е накарало потребителите да бъдат по-предпазливи при харченето на пари и да обръщат по-голямо внимание на цените, като 31% от анкетираните сравняват цените в различни магазини, 38% избират продукти с намаление, а 18% се отказват от първокласни продукти. За повече от една трета от поляците през 2022 г. цената се е превърнала в основен критерий за пазаруване, а потребителите обръщат повече внимание на планирането на покупките си.

21 Aktywność ekonomiczna ludności Polski – I kwartał 2022 r., GUS, Warszawa 2022.

22 Budżety gospodarstw domowych w 2021 r., GUS, Warszawa 2022.

Значителна промяна в потребителските навици настъпи с началото на пандемията COVID-19, както и като последица от въоръжения конфликт между Украйна и Русия и нарастващата инфлация. Преди всичко те обръщат повече внимание на полезните за здравето качества на храните, използват каси на самообслужване или приложения в магазините, предлагат допълнителни ценови оферти, както и пазаруват по-често онлайн.²³

Според резултатите от проучване, проведено през 2021 г. от агенция Gemius, цели 77% от полските купувачи пазаруват онлайн. Най-често онлайн купувачите са купували стоки от категориите здраве и красота (около 35%), дрехи (34%), книги и мултимедия (около 31%) и хобита и развлечения за свободното време (над 28%). Популярността на онлайн пазаруването на хранителни стоки също нарасна значително, като все повече магазини предлагат това решение. Поляците също така купуват онлайн книги и мултимедия (56% през 2021 г.), бяла и черна техника (50% през 2021 г.), спортни облекла (47% през 2021 г.), детски стоки и играчки (41%), телефони, таблети и GSM аксесоари (41% през 2021 г.), както и мебели и аксесоари за интериорен дизайн, хранителни продукти (от 21% през 2015 г. до 35% през 2021 г.) и компютърен хардуер.²⁴ Полският пазар на електронна търговия, чиято стойност се оценява на 92 млрд. злоти, е един от най-бързо развиващите се в Европа и според прогнозите на PwC през 2027 г. се очаква стойността му да достигне близо 187 млрд. злоти.²⁵

Технологическа обстановка

През втората половина на 2021 г., след локдауна във връзка с пандемията от COVID-19, полската икономика започва да се възстановява. Наблюдава се развитие на новите технологии в промишлеността, услугите и други области на икономиката. В дългосрочен план Полша може да се превърне в един от водещите индустриални центрове в Европа, което може да се дължи на настоящото промишлено производство – в т.ч. на бяла техника, мебели, храни, както и на наличието на институции за бизнес среда, които предоставят услуги на предприемачите, административни услуги, човешки ресурси (ЧР) или наличието на широко дефинирани софтуерни услуги. Основата за това разширяване са новите технологии, или по-точно цифровизацията, компютързацията, автоматизацията, които създават много силен ръст в търсенето на експерти и специалисти в областта на ИКТ, които са един от най-важните ресурси на икономиката. Това е част от протичащата в момента т.нар. четвърта индустриална

23 https://hurtidet.pl/article/art_id,37300-161/co-piaty-konsument-rezygnuje-z-produktow-premium/ (13.10.2022)

24 <https://allekurier.pl/blog/sprzedaz-online-na-przestrzeni-lat-co-kupuja-konsumenci> (13.10.2022)

25 <https://www.strategyand.pwc.com/pl/pl/publikacje/2022/perspektywy-rozwoju-rynku-e-commerce-w-polsce-2018-2027.html> (12.10.2022)

революция - Индустрия 4.0, която се основава на все по-широкото използване на информационните и комуникационните технологии в промишлеността. Според класацията на Индекса за цифрова икономика и общество (DESI 2022 - Digital Economy and Society Index), Полша се нарежда на 24-то място по отношение на цифровизацията с резултат от 40,5 при среден за ЕС от 52,3. Страната обаче отбеляза и най-голямо подобрене в резултата си по индекса DESI наравно с Италия и Гърция, главно чрез осъществяването на устойчиви инвестиции за цифровизация. Общият резултат за периода 2017-2022 г. надвишава минимално средния за ЕС, което показва, че Полша много бавно наваксва изоставането си от останалите държави от ЕС. За сметка на това нараства броят на домакинствата, свързани с интернет, като през 2021 г. те ще бъдат 70% (в сравнение с 65% през 2020 г.). Делът на 5G мрежите в страната обаче все още е далеч под средния за ЕС, като представлява само 34% от покритието за домакинствата (средният показател за ЕС е 65%).²⁶

През 2021 г. 98,5% от предприятията в Полша са имали достъп до интернет чрез широколентова връзка, като сред големите предприятия стойността на показателя през последните години е почти 100%. По-голямата част от предприятията (78,3%) са оборудвали служителите си с преносими устройства за мобилен достъп до интернет. 71,4% от предприятията са имали собствен уебсайт, като такъв са имали по-голямата част от големите предприятия (93,7%), 89,3% от средните предприятия и 67,2% от малките предприятия. Платените услуги за облачни изчисления се използват от почти 70% от големите предприятия, над 43% от средните предприятия и малко над 24% от малките предприятия. 18,7% от предприятията използват в дейността си „умни“ устройства или системи, свързани чрез интернет на нещата (IoT), като това увеличение е с 2,1 процентни пункта спрямо 2020 г. Най-често това са големите предприятия (51,2%; увеличение с 11,5 пр.п. годишно), при средните предприятия този показател е 31,8% (увеличение с 4,3 пр.п. годишно), а при малките предприятия - 14,9% (увеличение с 1,3 пр.п. годишно). Интернет на нещата се използва предимно в дейности, свързани с логистиката (11,5%) и с охраната на фирмени помещения (11,3%), в дейности, свързани с контрола на техническото състояние на машини или превозни средства, тези технологии се използват от 6% от предприятията, а по отношение на системите за управление - от 4,8%. Най-рядко (по 2,9%) полските предприятия използват интернет на нещата в производствените процеси и в обслужването на клиенти.²⁷

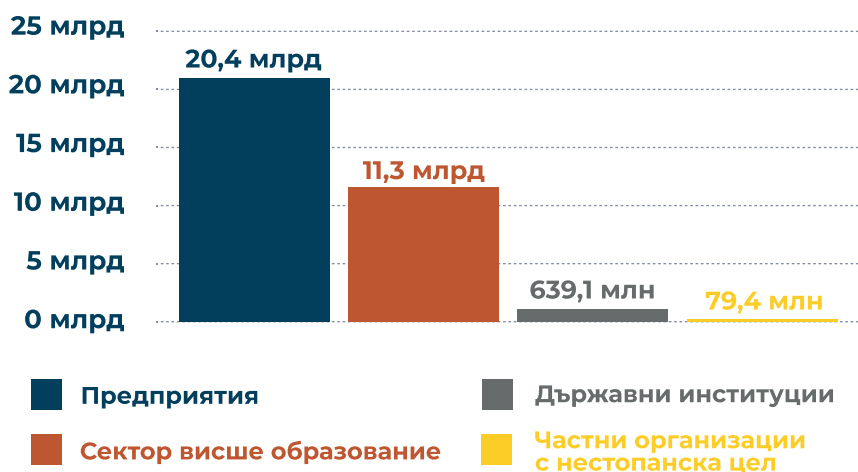
Брутните разходи за научноизследователска и развойна дейност в Полша през 2020 г. възлизат на 32,4 млрд. злоти и са се увеличили със 7%

26 https://poland.representation.ec.europa.eu/news/indeks-gospodarki-cyfrowej-i-spoleszenstwa-cyfrowego-2022-2022-07-29_pl (12.10.2022)

27 Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce – 2022, publikacja PARP.

спрямо предходната година, като стойността на brutните разходи за научноизследователска и развойна дейност на глава от населението възлиза на 845 злоти и е със 7,1% по-висока от тази през 2019 г. Увеличение от 8,8% е регистрирано и в броя на предприятията, работещи в сектора на научноизследователската и развойната дейност, като са се появили 518 нови предприятия. Бизнес секторът през 2020 г. се характеризира с най-високи вътрешни разходи за НИРД сред изпълнителните сектори.²⁸

Разходи за научноизследователска и развойна дейност

Фиг. 1. Разходи за научноизследователска и развойна дейност в Полша през 2020 г. Източник: собствено проучване съгласно данните на Централна статистическа служба.

Според изчисленията на Централна статистическа служба, през 2020 г. предприятията са похарчили 20,4 млрд. злоти за провеждане на научноизследователска и развойна дейност, или 62,8% от общия размер на разходите за страната. 11,3 млрд. злоти са инвестирани от сектора на висшето образование, който включва изследователски институти, центрове, експериментални станции и клиники, занимаващи се с научноизследователска и развойна дейност и управлявани или контролирани от университети. 639,1 млн. злоти са отпуснати от държавните институции, главно от звената на публичната администрация, а от частните организации с нестопанска цел - 79,4 млн. злоти. 84,2% от всички разходи са били текущи разходи, като например плащания, използвано през годината оборудване или наеми. 15,8% са т.нар. инвестиционни разходи, свързани с придобиването на дълготрайни активи.²⁹

28 Działalność badawcza i rozwojowa w Polsce w 2020 r., GUS, 05.11.2021.

29 <https://przemyslprzyszlosci.gov.pl/najwiecej-na-br-wydaja-przedsiębiorcy/> (11.20.2022)

Глава 1.2. Характеристика на търговския обмен

Износ

Полският износ през 2021 г. представлява 1,4% от световния износ на продукти, което му отрежда 22-ро място. В таблицата по-долу са посочени 10-те най-големи получатели на полски продукти в света и България, която се нарежда на 30 място в тази класация.

№	Страна на местоназначение	Показатели				
		Стойност на износа през 2021 г. (хил. USD)	Търговски баланс 2021 (хил. USD)	Дял на износа на Полша (%)	Увеличаване на стойността на износа през годините 2017-2021 (% , средногодишно)	Увеличаване на стойността на износа през годините 2020-2021 (% , годишно)
	Общо	317,832,125	-17,619,197	100	7	25
1	Германия	91,052,397	20,416,548	28.06.2022	9	24
2	Чехия	19,029,902	8,304,509	6	5	27
3	Франция	18,109,267	6,868,572	5.07.2022	8	28
4	Великобритания	16,137,559	10,736,531	5.01.2022	2	11
5	Италия	14,125,728	-2,624,637	4.04.2022	4	31
6	Холандия	13,801,304	87,04	4.03.2022	7	28
7	Русия	8,789,388	-11,324,891	2.08.2022	4	16
8	Швеция	8,754,658	3,216,402	2.08.2022	8	20
9	Съединени щати	8,682,724	-1,688,871	2.07.2022	7	19
10	Словакия	8,085,895	1,742,980	2.05.2022	7	28
...	.....					
30	България	1,639,029	695,212	0.5	8	34

Таблица 1. Списък на целевите пазари за продуктите, изнасяни от Полша през 2021 г. Източник: собствено проучване по данни на ИТС.

През 2021 г. Полша е изнесла най-много продукти за Германия (91,1 млрд. щатски долара - 28,6% от полския износ). Стойността на трансферираните стоки към други държави е значително по-ниска както като обем, така и като процент. Следващите държави, до които Полша е изпратила своите продукти през 2021 г., са: Чешката република (19 млрд. щатски долара - 6% от износа на Полша), Франция (18,1 млрд. щатски долара, 5,7%), Обединеното кралство (16,1 млрд. щатски долара, 5,1%), Италия (14,1 млрд. щатски долара, 4,4%) и Нидерландия (13,8 млрд. щатски долара, 4,3%). Полша, в по-малка степен, продава своите стоки и на: Русия (8,8 млрд. щатски долара, 2,8%), Швеция (8,7 млрд. щатски долара, 2,8%), САЩ (8,7 млрд. щатски долара, 2,7%) и Словакия (8,1 млрд. щатски долара, 2,5%). България е по-малък пазар за полските стоки със стойност на износа от едва 1,6 млн. щатски долара, което представлява 0,5% от общия износ на страната през 2021 г. България е едва на 30-то място в списъка на страните, за които Полша изнася, но между 2017 и 2021 г. годишното процентно увеличение на стойността на вноса е малко по-ниско

от това на Германия - 8% в България спрямо 9% в Германия. Видовете продукти, които Полша най-често изнася извън страната, са представени в стойностно изражение в таблица 2.

№	Код	Описание на кода	Показатели			
			Стойност на износа през 2021 г. (хил. USD)	Търговски баланс 2021 (хил. USD)	Годишен ръст на стойността през 2017-2021 (% средногодишно)	Годишен ръст на стойността през 2020-2021 (% годишно)
	общо	всички продукти	317,832,125	-17,619,197	7	25
1	84	ЯДРЕНИ РЕАКТОРИ, КОТЛИ, МАШИНИ, АПАРАТИ И МЕХАНИЗМИ; ЧАСТИ ЗА ТЯХ	40,476,423	-77,233	6	19
2	85	МАШИНИ И АПАРАТИ, ЕЛЕКТРООБОРУДВАНЕ И ТЕХНИТЕ ЧАСТИ; АПАРАТИ ЗА ЗАПИСВАНЕ ИЛИ ВЪЗПРОИЗВЕЖДАНЕ НА ЗВУК, АПАРАТИ ЗА ЗАПИСВАНЕ ИЛИ ВЪЗПРОИЗВЕЖДАНЕ НА ТЕЛЕВИЗИОНЕН ОБРАЗ И ЗВУК И ЧАСТИ И ПРИНАДЛЕЖНОСТИ ЗА ТЕЗИ АПАРАТИ	39,366,613	-5,401,328	11	34
3	87	НЕРЕЛСОВИ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА И ТЕХНИТЕ ЧАСТИ И ПРИНАДЛЕЖНОСТИ	27,323,414	-89,332	-1	10
4	94	МЕБЕЛИ; СПАЛНО БЕЛЪО, МАТРАЦИ, ПОДМАТРАЧНИ РАМКИ, ВЪЗГЛАВНИЦИ И ПОДОБНИ ИЗДЕЛИЯ С ПЪЛНЕЖ; ОСВЕТИТЕЛНИ ТЕЛА, НЕУПОМЕНАТИ, НИТО ВКЛЮЧЕНИ ДРУГАДЕ	17,641,656	11,933,798	6	23
5	39	ПЛАСТМАСИ И ПЛАСТМАСОВИ ИЗДЕЛИЯ	15,821,931	-5,383,804	8	33
6	73	ИЗДЕЛИЯ ОТ ЧУГУН, ЖЕЛЯЗО ИЛИ СТОМАНА	10,781,598	2,870,770	9	29
7	72	ЧУГУН И СТОМАНА	7,393,022	-7,834,741	8	73
8	27	МИНЕРАЛНИ ГОРИВА, МИНЕРАЛНИ МАСЛА И ПРОДУКТИ ОТ ТЯХНАТА ДЕСТИЛАЦИЯ; БИТУМИНОЗНИ ВЕЩЕСТВА; МИНЕРАЛНИ ВОСЪЦИ	7,040,759	-13,933,676	-1	75
9	2	МЕСА И КАРАНТИИ, ГОДНИ ЗА КОНСУМАЦИЯ	6,351,024	4,537,397	4	15
10	40	КАУЧУК И КАУЧУКОВИ ИЗДЕЛИЯ	6,313,178	1,050,375	2	23

Таблица 2. Списък на продуктите, изнесени от Полша през 2021 г.

Източник: Изготвено по данни на ИТС.

Полският износ през 2021 г. се основава главно на продукти на металургичната промишленост, като най-голям брой от изпратените в чужбина продукти е от група с код 84 : ядрени реактори, котли, машини, апарати и механизми; части за тези машини или апарати – 40,5 млрд. долара; код 85: машини и апарати, електрооборудване и техните части; апарати за записване или възпроизвеждане на звук, апарати за записване или възпроизвеждане на телевизионен образ и звук и части и принадлежности за тези апарати) – 39,4 млрд. долара

и код 87 (нерелсови превозни средства и техните части и принадлежности) – 27,3 млрд. долара. Втората група най-често изнасяни продукти са мебелните продукти, т.е. мебели, спално бельо, матраци, подматрачни рамки, възглавници и други подобни изделия с пълнеж, лампи и осветителни тела, неупоменати, нито включени другаде, светещи знаци, светещи табели и други подобни; сглобяеми сгради – през 2021 г. Полша е изнесла в чужбина продукти от посочените по-горе категории на стойност 17,6 млрд. долара. Друга голяма група продукти, изпратени в чужбина през 2021 г., са пластмасите и изделията от тях (15,8 млрд. долара), изделията от чугун, желязо или стомана (10,8 млрд. долара) и чистият чугун и стомана (7,4 млрд. долара). Непосредствено след тях в износа на Полша са били сходните по обем минерални горива и масла и техните дестилационни продукти, битуминозните вещества и минералните восъци (7 млрд. долара). Последните две позиции от 10-те най-изнасяни продуктови категории от Полша заемат месата и карантите, годни за консумация и каучукът и каучуковите изделия – съответно по 6,3 млрд. долара.

Внос

Полският внос през 2021 г. представлява 1,5% от световния внос на продукти и заема 19-о място. В таблица 3 са посочени 10-те държави, които доставят своите продукти до Полша и стойността на стоките, доставени до Полша през 2021 г.

№	Страна	Показатели				
		Стойността на вноса през 2021 г. (хил. USD)	Търговски баланс 2021 (хил. USD)	Дял от вноса на България (%)	Увеличаване на стойността на вноса през годините 2017-2021 (% , средногодишно)	Увеличаване на стойността на вноса през годините 2020-2021 (% , годишно)
	Общо	335,451,322	-17,619,197	100	8	32
1	Германия	70,635,849	20,416,548	21.01.2022	7	27
2	Китай	49,662,974	-46,342,875	14.08.2022	15	35
3	Русия	20,114,279	-11,324,891	6	1	75
4	Италия	16,750,365	-2,624,637	5	8	31
5	Холандия	13,714,264	87,04	4.01.2022	12	37
6	Франция	11,240,695	6,868,572	3.04.2022	5	28
7	Чешката република	10,725,393	8,304,509	3.02.2022	6	33
8	Съединени щати	10,371,595	-1,688,871	3.01.2022	10	31
9	Южна Корея	7,651,276	-6,787,617	2.03.2022	19	25
10	Испания	7,258,295	518,471	2.02.2022	8	29
...	.....	.....				
42	България	943,817	695,212	0.3	9	24

Таблица 3. Списък на пазарите по произход на продуктите, внасяни от Полша през 2021 г. Източник: Разработено по данни на ИТС.

През 2021 г. Полша е внесла най-много стоки от западната си съседка Германия - тяхната стойност е над 70,6 млрд. щатски долара, което представлява

повече от една четвърт от полския внос. Други държави, които доставят стоки на Полша, са Китай (49,7 млрд. щатски долара - 14,8% от полския внос), Русия (20,1 млрд. щатски долара), Италия (16,8 млрд. щатски долара), Нидерландия (13,7 млрд. щатски долара), Франция (11,2 млрд. щатски долара), Чешката република (10,7 млрд. щатски долара), САЩ (10,4 млрд. щатски долара), Южна Корея (7,7 млрд. щатски долара) и Испания (7,3 млрд. щатски долара). През 2021 г. България е доставила на Полша сравнително малко продукти на стойност 0,9 млрд. щатски долара (0,3% от вноса). България е на 42-ро място в списъка на държавите, от които Полша е внасяла продукти през 2021 г., но годишното процентно увеличение на стойността на вноса е по-високо от това на Германия между 2017 и 2021 г. - 9% за България в сравнение със 7% за Германия. Видовете продукти, които Полша най-често внася на вътрешния пазар, са представени в стойностно изражение в таблица 4.

№	Код	Описание на кода	Показатели			
			Стойността на вноса през 2021 г. (хил. USD)	Търговски баланс 2021 (хил. USD)	Годишен ръст на стойността през 2017-2021 (% средногодишно)	Годишен ръст на стойността през 2020-2021 (% годишно)
	общо	всички продукти	335,451,322	-17,619,197	8	32
1	85	МАШИНИ И АПАРАТИ, ЕЛЕКТРООБОРУДВАНЕ И ТЕХНИТЕ ЧАСТИ; АПАРАТИ ЗА ЗАПИСВАНЕ ИЛИ ВЪЗПРОИЗВЕЖДАНЕ НА ЗВУК, АПАРАТИ ЗА ЗАПИСВАНЕ ИЛИ ВЪЗПРОИЗВЕЖДАНЕ НА ТЕЛЕВИЗИОНЕН ОБРАЗ И ЗВУК И ЧАСТИ И ПРИНАДЛЕЖНОСТИ ЗА ТЕЗИ АПАРАТИ	44,767,941	-5,401,328	13	29
2	84	ЯДРЕНИ РЕАКТОРИ, КОТЛИ, МАШИНИ, АПАРАТИ И МЕХАНИЗМИ; ЧАСТИ ЗА ТЕЗИ МАШИНИ ИЛИ АПАРАТИ	40,553,656	-77,233	9	20
3	87	НЕРЕЛСОВИ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА И ТЕХНИТЕ ЧАСТИ И ПРИНАДЛЕЖНОСТИ	27,412,746	-89,332	3	30
4	39	ПЛАСТМАСИ И ПЛАСТМАСОВИ ИЗДЕЛИЯ	21,205,735	-5,383,804	10	44
5	27	МИНЕРАЛНИ ГОРИВА, МИНЕРАЛНИ МАСЛА И ПРОДУКТИ ОТ ТЯХНАТА ДЕСТИЛАЦИЯ; БИТУМИНОЗНИ ВЕЩЕСТВА; МИНЕРАЛНИ ВОСЪЪЦИ	20,974,435	-13,933,676	0	56
6	72	ЧУГУН И СТОМАНА	15,227,763	-7,834,741	10	77
7	30	ФАРМАЦЕВТИЧНИ ПРОДУКТИ	8,295,300	-4,861,564	7	-2
8	73	ИЗДЕЛИЯ ОТ ЧУГУН, ЖЕЛЯЗО ИЛИ СТОМАНА	7,910,828	2,870,770	7	39
9	99	СТОКИ, НЕКЛАСИФИЦИРАНИ ДРУГАДЕ	7,695,682	-7,488,027	13	245
10	90	ОПТИЧНИ, ФОТОГРАФСКИ, КИНЕМАТОГРАФСКИ, ИЗМЕРВАТЕЛНИ, КОНТРОЛНИ, ПРЕЦИЗНИ, МЕДИЦИНСКИ ИЛИ ХИРУРГИЧЕСКИ ИНСТРУМЕНТИ И АПАРАТИ; ЧАСТИ И ПРИНАДЛЕЖНОСТИ ЗА ТЯХ	6,874,796	-768,107	7	19

Таблица 4. Списък на продуктите, внасяни от Полша през 2021 г.

Източник: Разработено по данни на ИТС.

Полският внос през 2021 г. се основава главно на продукти на електротехническата и металургичната промишленост, като най-голям е броят на внесените продукти с код 85: машини и апарати, електрооборудване и техните части; апарати за записване или възпроизвеждане на звук, апарати за записване или възпроизвеждане на телевизионен образ и звук и части и принадлежности за тези апарати - 44,8 млрд. долара и код 84: ядрени реактори, котли, машини, апарати и механизми; части за тези машини или апарати - 40,6 млрд. долара. Друга група продукти, които най-често се доставят от чужбина в Полша през 2021 г. са продукти с код 87 (нерелсови превозни средства и техните части и принадлежности) - 27,4 млрд. долара, код 39 (пластмаси и изделия от тях, произведени от тези пластмаси) за сума 21,1 млрд. долара, код 27 (горива и минерални масла и продукти от тяхната дестилация, битуминозни вещества и минерални восъци) - 21,0 млрд. долара. Голяма група продукти, внесени в Полша през 2021 г., са и чистият чугун и стомана (15,2 млрд. долара), фармацевтичните продукти (8,3 млрд. долара), изделията от чугун, желязо или стомана (7,9 млрд. долара) и стоки, които не са посочени никъде другаде в класификацията на митническите тарифи на продуктите - 7,7 млрд. долара. На последно място е била групата, включваща оптични, фотографски, кинематографски, измервателни, контролни, прецизни, медицински или хирургически инструменти и апарати; техни части и принадлежности - на стойност 6,9 млрд. долара.

Глава 1.3. Добри практики на полските фирми

Един от примерите за сътрудничество в гореспоменатите отрасли е компанията PESA Bydgoszcz SA - най-големият полски производител на железопътни превозни средства. Като цяло PESA е произвела и доставила на транспортни оператори в Полша и Европа повече от 800 трамвая, които превозват пътници в повечето полски градове и в дузина градове в Европа, включително: Варшава, Вроцлав, Гданск, Краков, Торун, София, Киев, Яси и Клуж в Румъния и Сегед в Унгария. PESA стартира дейността си на българския пазар през 2013 г., когато доставя първата си поръчка за 20 трамвая тип 122NaSF. През 2016 г. компанията подписва следващ договор за доставка на пет трамвая тип 122NaSF за българската столица, а през 2019 г. в София отново е доставена пратка трамваи, този път от по-нов тип - Swing. Две години по-късно - на 18 ноември 2021 г. - PESA и „Столичен електротранспорт“ ЕАД (софийският трамваен оператор, с който базираната в Бидгошч компания работи от години) подписаха още един договор за доставка на 25 трамвая Swing.³⁰ По този начин PESA целенасочено изпълнява своята стратегия, която включва укрепване на позициите ѝ на пазара на трамваи в Централна и Източна Европа. Компанията предвижда, че доставката на трамваи

30 <https://pesa.pl/o-pesa/historia-firmy/> (24.10.2022)

Swing за София ще приключи през 2023 г. Досега, въз основа на три договора, PESA е доставила в България 37 трамвая, а след приключването на последната поръчка в българската столица ще се движат 62 модерни Swing-a, произведени от базираната в Бидгошч компания.³¹

Друга полска компания, която успешно стъпи на българския пазар и спечели благоразположението на потребителите, е млекопреработвателната кооперация MLEKOVITA със седалище в гр. Високе Мазовецке. В продължение на много години групата MLEKOVITA запазва позицията си на най-големия износител на млечни продукти в Централна и Източна Европа и е лидер не само по отношение на стойността на продуктите, изпратени в чужбина, но и по отношение на броя на обслужваните държави - към момента това са вече 167 държави в света. Компанията изнася около 40% от продуктите, които произвежда, включително мляко, сирене, масло и млечни продукти на прах. Намерението на компанията е да инвестира в ново производство в България или да установи бизнес контакти с местни производители. Българският пазар не е голям, но откриването на нови производства би стимулирало млечното животновъдство, а MLEKOVITA високо цени качествата на козето и овчето мляко.³²

---

31 <https://wgospodarce.pl/informacje/103972-pesa-dostarczy-kolejne-25-tramwajow-do-sofii> (24.10.2022)

32 <https://trud.bg> (25.10.2022)

Глава 2. Република България

Глава 2.1. Характеристика на българския пазар

България е разположена в Южна Европа на брега на Черно Море, в североизточната част на Балканския полуостров. На север граничи с Румъния; на запад – със Сърбия и Северна Македония; на юг – с Гърция и Турция. Това е страна с площ 110 371,9 хил. km², 60% от теренът е планински и полупланински, а залесеността е 34% от общата площ на страната. Климатът в България е умереноконтинентален с елементи на субтропичен средиземноморски климат (в южната част на страната), с четири сезона. Населението на България е 6 519 789 души, като гъстотата му е 61,6 души на km², а самата страна е разделена административно и териториално на: 28 области и 265 общини в 6 статистически региона. Столицата на България е София (1,1 млн. жители), а сред другите големи градове са Пловдив, Варна, Бургас, Русе, Стара Загора, Плевен и Враца. 84,8% от населението се определя етнически като българи, 8,8% - като турци, а 4,9% - като роми. Според Конституцията на Република България има свобода на религията и вярата, но традиционната религия в района е православието. България е парламентарна република. Настоящият държавен глава е президентът Румен Радев, а служебен министър-председател е Гълъб Донев. България е член на Организацията на обединените нации (от 1955 г.), на Международния валутен фонд (от 1990 г.), на Световната банка (от 1990 г.), на Световната търговска организация (от 1996 г.), на Организацията на Северноатлантическия договор - НАТО (от 2004 г.) и на Европейския съюз (от 2007 г.). Валутата на България, е левът (1 лев = 100 стотинки), чиято стойност е твърдо обвързана с еврото при курс 1,95583 BGN = 1 EUR.³³

Политическа обстановка

Въпреки че през последните три десетилетия страната е претърпяла значителна политическа трансформация, излизайки от комунизма и изграждайки демократичните основи на държавата, според анализ на COFACE³⁴, политическата/административната среда е най-голямата слабост на България, като се има предвид по-специално:

- корупция и организирана престъпност: според доклада на Transparency International³⁵ представящ CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX за 2021 год., България получи най-ниската оценка (0 - най-ниска оценка, 100 - най-висока оценка) сред европейските страни, изпреварвайки Унгария и Румъния - България получи оценка 42/100 при средна оценка за ЕС и Западна Европа от 66/100.

33 <https://www.bnb.bg/Statistics/StExternalSector/StExchangeRates/StERFixed/index.htm> (11.10.2022)

34 <https://www.coface.com/Economic-Studies-and-Country-Risks/Bulgaria> (11.10.2022)

35 https://images.transparencycdn.org/images/CPI2021_Report_EN-web.pdf (11.10.2022)

- неефективни обществени услуги и съдебна система:
  - ▶ според резултатите на Worldwide Governance Indicators³⁶, публикувани от Световната банка, България има средни оценки за ефективността на публичните услуги (0 - най-ниска оценка, 100 - най-висока оценка) в следните аспекти:
    - » отчетен е спад в показателите, свързани с:
      - възприеманото влияние върху избора на правителство, както и върху свобода на изразяване, сдружаване и свободни медии (2016: 59,11 – 2021: 56,52);
      - ефективността на правителството (2016: 57,69 – 2021: 47,12);
      - качеството на законите (2016: 74,52 – 2021: 67,79);
      - овладяването на корупцията (2016: 49,04 – 2021: 48,56).
    - » отчетен е ръст в показателите, свързани с:
      - политическата стабилност и отсъствието на насилие/тероризъм (2016: 49,05 – 2021: 58,96);
      - върховенството на закона (2016: 50 – 2021: 53,37).
- фрагментираната политическа обстановка затруднява установяването на стабилно правителство.

Икономическа обстановка

Основни икономически показатели ^{37,38}

- 6,9 млн. – население
- 67,870 млрд. € - БВП
- 9 851€ - БВП на глава от населението
- 34,404 млрд. € - стойност на износа
- 37,291 млрд. € - стойност на вноса
- 4,3% - ръст на БВП през 2021
- 68,5% - коефициент на заетостта в икономиката
- 5,3% - коефициент на безработицата
- 3,6% - повишаване на брутната добавена стойност (GVA)
- 15,6% - инфлация (EU27 – 10,9%)³⁹

В България през 2022 г. пандемията⁴⁰ продължава да бъде основна пречка за икономическия растеж, тъй като кампанията за ваксиниране изостава значително. През 2021 г. лошото управление на пандемията е довело до три вълни на COVID-19 (пролет, ранна есен, късна есен). В последната от тях броят не само на заболялите, но и на смъртните случаи остава висок, което доведе до първото пълно затваряне. Поради продължаващата пандемия потребителите

36 <https://info.worldbank.org/governance/wgi/Home/Reports> (11.10.2022)

37 https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pages/KeyInd_e/KeyInd2022-10_en.pdf (11.10.2022)

38 <https://investbg.government.bg/about-bulgaria/> (11.10.2022)

39 <https://www.statista.com/statistics/225698/monthly-inflation-rate-in-eu-countries/> (11.10.2022)

40 <https://www.coface.com/Economic-Studies-and-Country-Risks/Bulgaria> (11.10.2022)

(70% от БВП) и инвеститорите (23% от БВП) не бяха склонни да потребяват/разходват в края на 2021 г. и през първата половина на 2022 г., което ограничи и динамиката на икономическия растеж през 2022 г.

Благодарение на засиленото търсене на български стоки⁴¹, в съчетание с все още силния износ на услуги, салдото по текущата сметка остава балансирано през 2021 г. и би трябвало да достигне малък излишък благодарение на бавното възстановяване на туризма през 2022 г. През 2021 г. публичният баланс отбеляза втори умерен дефицит, който би трябвало да продължи и през 2022 г., макар и на по-ниско равнище. Държавният дълг остава много нисък.

В средата на 2020 г. България⁴² се присъедини към Валутния механизъм 2 (ERM II). По време на този преходен период от поне две години Българската централна банка трябва да поддържа фиксирано ниво от 1,96 лв. за евро (+/-15%), както и да спазва бюджетните и дълговите критерии от Маастрихтския договор, които поради пандемията бяха спрени до края на 2022 г. Дългосрочните лихвени проценти следва да останат близки до най-ниските в еврозоната, а инфлацията може да бъде само с 1,5 пр. т. по-висока, отколкото в трите държави от еврозоната с най-ниски лихвени проценти. В съчетание с политическата безизходница, се очаква България да не може да се присъедини към еврозоната нито тази година, нито през 2023 г.

Структура на предприятия според броя на заетите лица

Фиг. 2. Структура на предприятия според броя на заетите лица.⁴³
Източник: nsi.bg.

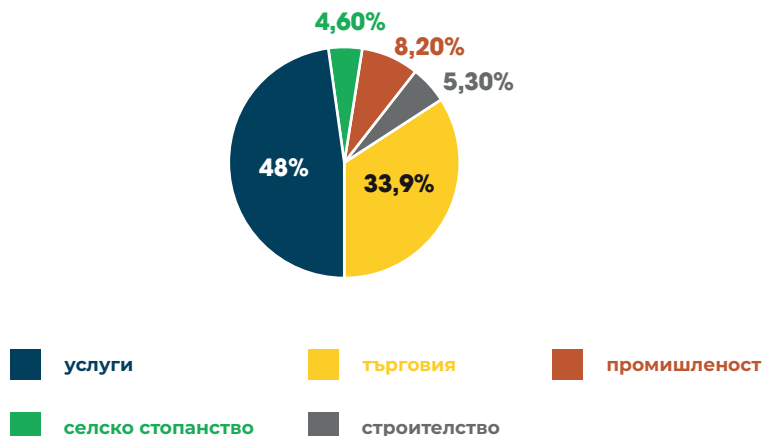
41 Ibidem.

42 Ibidem.

43 https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/BDE2020_en_ZUVJIL.pdf (11.10.2022)

Според данните, през 2020 г. е имало 342 376 предприятия, от които цели 53% не са имали нито един служител (фирма=собственик), а почти една трета (32,8% - 112 832 фирми) са имали между 1 и 4 служители. Общо 92,55% от българските предприятия са микропредприятия (<10 служители).

Структура на предприятия по икономически сектори

Фиг. 3. Структура на предприятия по икономически сектори⁴⁴
Източник: nsi.bg

Според данните през 2020 г. българските предприятия са били активни в следните икономически сектори: селско, горско и рибно стопанство - 4,6% от общия брой предприятия; промишленост - 8,2%; строителство - 5,3%; търговия - 33,9%; услуги - 48%.

Трябва да се отбележи, че през септември 2022 г. 32,3% от промишлените предприятия посочват недостига на работна ръка като ограничаващ фактор за тяхната дейност.

Основните нормативни източници^{45,46}, свързани с корпоративното управление в България, са Законът за публичното предлагане на ценни книжа, Законът за счетоводството, Законът за кредитните институции, Законът за независимия одит и Търговският закон.

44 https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/ACT_NF2020_en_ZF1B04Q.pdf (11.10.2022)

45 <https://www.doingbusiness.org/content/dam/doingBusiness/country/b/bulgaria/BGR.pdf> (11.10.2022)

46 <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Legal/dttl-legal-doing-business-in-bulgaria.pdf> (11.10.2022)

Според ежегодната класация на Световната Банка „Doing Business“, България заема 61 място по условия за развиване на бизнес (за сравнение Полша заема 40 място).

България^{47,48} има една от най-благоприятните данъчни системи в Европа. Ставката на корпоративния данък е 10% - най-ниската в ЕС. Данъкът върху доходите на физическите лица е постоянен - 10%. Браншовете в районите с висока безработица получават 0% данъчна ставка. Допълнителните стимули за правене на бизнес в България включват:

- Двугодишно освобождаване от ДДС при внос на оборудване за инвестиционни проекти на стойност над 5 млн. евро, създаващи поне 50 работни места.
- Ставка на ДДС е в размер на 20%.
- Амортизационният период за компютри и ново производствено оборудване е 2 години..
- 5% данък при източника върху дивиденди и ликвидационни суми (0% за данъчни резиденти на ЕС).
- България има едни от най-конкурентните разходи за труд в Централна и Източна Европа (данъци върху труда като процент от разходите за труд - 34,8%).
- Благоприятни наеми на офиси и ниски разходи за комунални услуги. Българските разходи за електроенергия за промишлени потребители са 70% от средните за Европа.

Българското законодателство⁴⁹ предвижда следните видове търговски дружества, които са изчерпателно изброени в Търговския закон: i) събирателно дружество; ii) командитно дружество; iii) дружество с ограничена отговорност или еднолично дружество с ограничена отговорност; iv) акционерно дружество или еднолично акционерно дружество; и v) акционерно дружество. Всички горепосочени организации се считат за отделни юридически лица.

Най-разпространените форми на регистрация в България са дружеството с ограничена отговорност (ООД) и акционерното дружество (АД). Българското законодателство урежда и други форми на дружества и бизнес присъствие, като например клон, едноличен търговец, кооперация и представителство. Те също могат да се използват за започване на бизнес в България, но не предлагат същите предимства. Във всички случаи изборът на конкретна правна форма за извършване на стопанска дейност в България зависи от редица фактори (предпочитано корпоративно управление, размер на дружеството, вид дейност и др.).

47 <http://www.bulgaria-embassy.org/en/why-invest-in-bulgaria/> (11.10.2022)

48 <https://investbg.government.bg/about-bulgaria/> (11.10.2022)

49 <https://www.bulgaria-embassy.org/en/legal-tax-business-info/> (11.10.2022)

Социална обстановка

Официалният език, който е и майчин за по-голямата част от българите, е българският, използва за записване кирилица и се говори от 85,2% от населението.

По данни на Националния статистически институт⁵⁰ към 7 септември 2021 г. населението на България е 6 519 789 души, от които броят на жените е 3 383 527 (51,9%), а на мъжете - 3 136 262 (48,1%), т.е. на 1000 жени се падат 927 мъже. В сравнение с преброяването от 2021 г. населението на страната е намаляло с 844 781 души, или с 11,5%.

Броят на населените места в страната е 5257, от които 257 са градове, а 5 000 - села. В градовете живеят 4 782 064 души, или 73,3%, а в селата - 1 737 725 души, или 26,7% от населението на страната. Шест града в страната (София, Пловдив, Варна, Бургас, Русе и Стара Загора) са с население над 100 хил. души, като в тях живее 34,5% от населението на страната, или всеки трети човек.

Към 7 септември 2021 г. населението на възраст 65 и повече години е 1 532 667 души, или 23,5% от населението на страната. В сравнение с предишното преброяване населението на тази възрастова група се увеличава със 171 270 души, или с 12,6%. Населението във възрастовата група 15-64 години е 4 069 400 души, или 62,4%. В сравнение с 2011 г. то намалява с 958 501 души, или с 19,1%. Процентът на най-младото население се увеличава от 13,2% през 2011 г. на 14,1% от общото население през 2021 г., но абсолютният брой на децата на възраст 0-14 години намалява от 975 хил. през 2011 г. на 918 хил. през 2021 г., или с 5,9%.

Средният годишен общ доход на глава от населението е 7 705 лв. през 2021 г.^{51,52}, което е увеличение с 10% в сравнение с 2020 г. През 2021 г. българските домакинства са похарчили средно по 7042 лв. на глава от населението, което е с 13,2% повече в сравнение с 2020 г. Средно 29,2% от направените разходи са в категорията „храна и напитки“, а 13,8% - в категорията „поддръжка на жилището“. включително комунални услуги (вода, електроенергия, газ)“, 7,6% - „социално осигурителни вноски“, 6,9% - „транспорт“, 6,3% - „здравеопазване“.

50 https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/Census2021_population_en.pdf (11.10.2022)

51 https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/HBS2021_en_7XLHRCL.pdf (11.10.2022)

52 <https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/publications/Btdom2021.pdf> (11.10.2022)

През 2021 г. икономически активното население⁵³ на възраст 15-64 години е 3 155,3 хил. (72% от населението в същата възрастова група). Сред икономически активното население 32,7% от населението е с висше образование, 55,4% - със средно, а 11,9% - с основно или по-ниско образование. Общият брой на заетите лица е 3 076,5 хил., което представлява 52,3% от населението на възраст 15 и повече години. От общия брой на заетите лица 1 648,7 хил. (53,6%) са мъже, а 1 427,8 хил. (46,4%) са жени. Коефициентът на безработица възлиза на 5,3% (5,5% за мъжете и 5% за жените).

Технологическа обстановка

България е на 26-о място от 27-те държави членки на ЕС в индекса на цифровата икономика и общество (DESI - The Digital Economy and Society Index)⁵⁴ на Европейска Комисия през 2022 г. с оценка 37,7 при средна стойност за ЕС от 52,3. Резултатът на България по DESI е нараснал средно с 9% годишно през последните пет години, но предвид позицията на България, този темп на растеж не е достатъчен, за да настигне другите държави членки на ЕС.

По отношение на цифровите умения, въпреки неотдавнашните увеличени усилия, страната остава доста под средното ниво за ЕС - 32,6 точки при 45,7 точки средно за ЕС. Делът на хората с поне основни и с над основните цифрови умения под средния за ЕС, като делът на последните е значително по-нисък (8% при 26% средно за ЕС). Предвид амбициозната цел на ЕС до 2030 г. 80% от възрастните да имат поне основни цифрови умения, страната трябва да увеличи усилията си, тъй като повече от две трети от населението нямат такива умения. България се представя по-зле и по отношение на процента на специалистите в областта на ИКТ сред работната сила (3,5% в сравнение със средния за ЕС показател от 4,5%). Въпреки това процентът на жените специалисти по ИКТ е висок. По отношение на свързаността, България се представя много добре по отношение на покритието с оптично влакно (85% от домакинствата в сравнение с 50% в ЕС), има ниски цени, но използването както на фиксиран, така и на мобилен широколентов достъп е слабо. Освен това са разпределени само 25% от покритието на 5G (средно за ЕС: 56%). Що се отнася до бизнеса, въвеждането на цифрови технологии от МСП остава с почти наполовина по-ниско от средното за ЕС. Едва 6% от българските предприятия използват големи бази данни, 10% - облачни технологии, а 3% - изкуствен интелект (ИИ), в контекста на целите на ЕС за 2030 г., които възлизат на 75% за всяка технология. През 2021 г. 51,9% от предприятията имат собствен уебсайт.⁵⁵

53 https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/LFS2021_en_2Z35307.pdf (11.10.2022)

54 <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi-bulgaria> (11.10.2022)

55 https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/pressreleases/ICT_ent2021_en_WB3N3IL.pdf (11.10.2022)

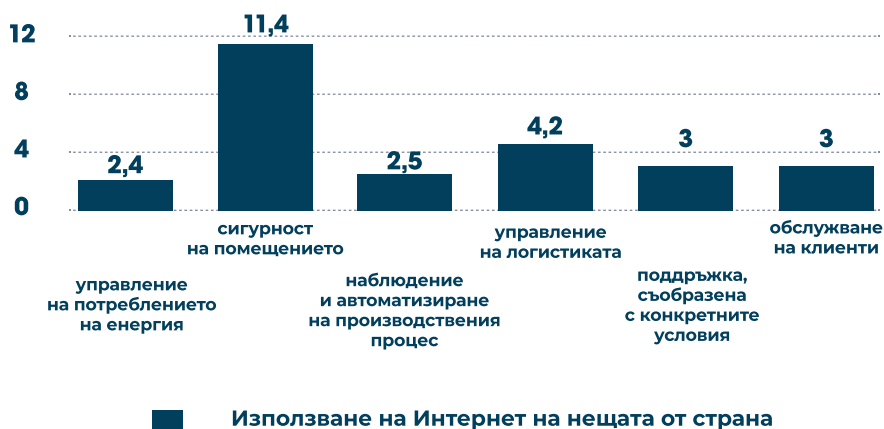
Използване на технологии във фирмите - уебсайт

Фиг. 4. Използване на технологии във фирмите - уебсайт. Източник: nsi.bg.

През 2021 г. само 15% от предприятия използват различни видове взаимосвързани устройства или системи, за да оптимизират дейността си.⁵⁶

Използване на информационни и комуникационни технологии в предприятията – Интернет на нещата (IoT)

Фиг. 5. Използване на информационни и комуникационни технологии в предприятията – Интернет на нещата (IoT). Източник: nsi.bg.

⁵⁶ Ibidem.

Стойността на GERD⁵⁷ (брутни вътрешни разходи за научноизследователска и развойна дейност (НИРД), включително разходите на предприятия, висши учебни заведения, както и на правителствени и частни организации с нестопанска цел) през 2020 г. възлиза на 102 390 хил. лева, а делът на тези разходи е съответно 0,85% от БВП. Структурата на разходите по GERD по сектори е съответно: 67,5% - предприятия, 25,7% - правителство, 6,1% - висше образование, 0,7% - частни организации с нестопанска цел.

Глава 2.2. Характеристика на търговския обмен

Износ

Износът на България е 0,2% от световния износ и заема 59-то място в световния износ.

№	Страна на местоназначение	Стойност на износа през 2021 г. (хил. USD)	Търговски баланс 2021 (хил. USD)	Дял от износа на България (%)	Увеличаване на стойността на износа през годините 2017-2021 (% , средногодишно)	Увеличаване на стойността на износа през годините 2020-2021 (% , годишно)
0	Общо	41943036	-5507618	100	5	31
1	Германия	6289402	468446	15	10	23
2	Румъния	4259881	667926	10,2	12	47
3	Италия	3181665	42393	7,6	2	45
4	Гърция	2786151	272937	6,6	7	31
5	Турция	2587391	-1073835	6,2	-4	26
6	Франция	1538567	289820	3,7	4	26
7	Белгия	1371825	453923	3,3	1	23
8	Китай	1354335	-1202564	3,2	14	28
9	Испания	1154231	255365	2,8	5	51
10	Полша	1065319	-633767	2,5	9	34

Таблица 5. Списък на целевите пазари за продуктите, изнасяни от България през 2021 г. Източник: Изготвено по данни на ИТС.

Според статистиката, основният целеви пазар за изнасяните от България продукти е Германия, която през 2021 г. е закупила стоки на стойност 6,29 млн. долара, което представлява 15% от общия износ на България. На второ и трето място са Румъния и Италия, които внасят съответно стоки на стойност 4,36 млрд. долара и 3,18 млрд. долара, което съставлява 10,2% и 7,6% от износа на България. На четвърто и пето място се нареждат близките на България съседи - Гърция и Турция, за които стойността и делът на износа са 2,78 млрд. долара/6,6% и 2,58 млрд. долара/6,2%. Шестото, седмото и деветото място се заемат от западноевропейските държави Франция (1,53 млрд./3,7%), Белгия (1,37 млрд./3,3%) и Испания (1,15 млрд. USD, 2,8%). От държавите, разположени на значително разстояние от България, в топ 10

57 https://www.nsi.bg/sites/default/files/files/publications/Brochure_Bulgaria2022.pdf (11.10.2022)

влиза Китай, който е на 8-мо място с износ на стойност 1,35 млрд. долара, което представлява 3,2% от целия износ. Полша се нарежда едва на 10-о място със стойност на износа от 1,06 млрд. долара, което представлява само 2,5% от общия износ на България - интересно е да се отбележи, че търговският дефицит между България и Полша е 633,7 млн. щатски долара, което означава, че България внася повече от Полша, отколкото изнася за нея.

№	Код	Описание на кода	Стойност на износа през 2021 г. (хил. USD)	Търговски баланс 2021 (хил. долара)	Годишен ръст на стойността през 2017-2021 (% , средногодишно)	Годишен ръст на стойността през 2020-2021 (% , годишно)	Годишен ръст на световния внос през 2017-2021 (% , средногодишно)
0	общо	всички продукти	41943036	-5507618	5	31	4
1	'85	МАШИНИ И АПАРАТИ, ЕЛЕКТРООБОРУДВАНЕ И ТЕХНИТЕ ЧАСТИ, АПАРАТИ ЗА ЗАПИСВАНЕ ИЛИ ВЪЗПРОИЗВЕЖДАНЕ НА ЗВУК, АПАРАТИ ЗА ЗАПИСВАНЕ ИЛИ ВЪЗПРОИЗВЕЖДАНЕ НА ТЕЛЕВИЗИОНЕН ОБРАЗ И ЗВУК И ЧАСТИ И ПРИНАДЛЕЖНОСТИ ЗА ТЕЗИ АПАРАТИ	4390788	-625784	7	27	5
2	'74	МЕД И МЕДНИ ИЗДЕЛИЯ	3771037	2667286	5	33	7
3	'84	ЯДРЕНИ РЕАКТОРИ, КОТЛИ, МАШИНИ И МЕХАНИЧНИ УРЕДИ; ЧАСТИ ЗА ТЯХ	3323969	-904372	6	27	3
4	'27	МИНЕРАЛНИ ГОРИВА, МИНЕРАЛНИ МАСЛА И ПРОДУКТИ ОТ ТЯХНАТА ДЕСТИЛАЦИЯ; БИТУМИНОЗНИ ВЕЩЕСТВА; МИНЕРАЛНИ ВОСЪЪЦИ	2343056	-2971172	-11	63	0
5	'10	ЗЪРНЕНИ ХРАНИ	2026165	1901397	15	52	10
6	'39	ПЛАСТМАСИ И ПЛАСТМАСОВИ ИЗДЕЛИЯ	1470520	-804647	13	37	5
7	'87	НЕРЕЛСОВИ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА И ТЕХНИТЕ ЧАСТИ И ПРИНАДЛЕЖНОСТИ	1456877	-1256527	13	26	-1
8	'99	СПЕЦИАЛНИ КОДОВЕ ОТ ХАРМОНИЗИРАНАТА НОМЕНКЛАТУРА	1320326	-896827	-6	11	0
9	'26	МЕТАЛНИ РУДИ, ШЛАКА И ПЕПЕЛ	1313378	-1192890	22	29	15
10	'72	ЧУГУН И СТОМАНА	1177295	-832063	11	94	5

Таблица 6. Списък на изнасяните от България продукти през 2021 г.

Източник: Изготвено по данни на ИТС.

Най-голяма стойност на износа генерират стоките, класифицирани с код на митническа тарифа 85, обхващащ „машины и апарати, електрооборудване и техните части; апарати за записване или възпроизвеждане на звук, апарати за записване или възпроизвеждане на телевизионен образ и звук и части и принадлежности за тези апарати „, като тя възлиза на 4,39 милиарда щатски долара. След това се нарежда износът на България по тарифни кодове 74 „мед и медни изделия“ и 84 „ядрени реактори, котли, машини и механични уреди; части за тях“, съответно на стойност 3,77 млрд. щатски долара и 3,32 млрд. щатски долара.

Само за две стокови групи България е генерирала положително търговско салдо, т.е. изнася стоки с по-висока стойност, отколкото внася, а именно стоки, класифицирани в код 74 „мед и медни изделия“ (салдо в размер на 2,66 млрд. щатски долара) и 10 „зърнени храни“ (салдо в размер на 1,9 млрд. щатски долара). Всички останали стокови групи, изброени в таблицата по-горе, са генерирали отрицателно търговско салдо. Като цяло през 2021 г. България е изнесла стоки на стойност 41,94 млрд. щатски долара и е приключила годината с отрицателно търговско салдо от -5,5 млрд. щатски долара.

Внос

Вносът на България представлява 0,2 % от световния внос и заема 58-о място в него.

№	Страна	Стойността на вноса през 2021 г. (хил. USD)	Търговски баланс 2021 (хил. USD)	Дял в вноса на България (%)	Ръст на стойността на вноса през 2017-2021 (% средногодишно)	Ръст на стойността на вноса през 2020-2021 (% годишно)
0	Общо	47450654	-5507618	100	6	36
1	Германия	5820956	468446	12,3	6	37
2	Турция	3661226	-1073835	7,7	12	49
3	Русия	3615822	-3090417	7,6	-5	69
4	Румъния	3591955	667926	7,6	8	40
5	Италия	3139272	42393	6,6	3	26
6	Китай	2556899	-1202564	5,4	17	43
7	Гърция	2513214	272937	5,3	11	45
8	Холандия	2021475	-964867	4,3	10	45
9	Унгария	1740213	-965062	3,7	8	27
10	Полша	1699086	-633767	3,6	7	31

Таблица 7. Списък на държави за продукти, внасяни от България през 2021 г.
Източник: Изготвено по данни на ИТС.

Най-важният партньор, от когото България внася стоки, е Германия, от която се внасят стоки на стойност 5,82 млрд. USD, което представлява 12,3% от общия внос. Следват Турция (3,66 млрд. USD, 7,7%), Руската федерация (3,61 млрд. USD, 7,6%) и Румъния (3,59 млрд. USD, 7,6%), които имат сходни резултати. В случая на Руската федерация най-динамично увеличение на стойността на вноса се наблюдава от 2020 г. до 2021 г., когато същата се е увеличила с 69%. Следващите партньори на България са: Италия (5-то място, 3,13 млрд. щатски долара, 6,6%), Китай (6-то място, 2,55 млрд. щатски долара, 5,4%), Гърция (7-мо място, 2,51 млрд. щатски долара, 5,3%), Нидерландия (8-мо място, 2,02 млрд. щатски долара, 4,3%) и Унгария (9-то място, 1,74 млрд. щатски долара, 3,7%). За Полша, която отново е на 10-то място, България е внесла стоки на стойност 1,69 млрд. щатски долара, което съответства на 3,6 % от общия ѝ внос.

№	Код	Описание на кода	Стойността на вноса през 2021 г. (хил. USD)	Търговски баланс 2021 (хил. USD)	Годишен ръст на стойността през 2017-2021 (% средногодишно)	Годишен ръст на стойността през 2020-2021 (% годишно)	Годишен ръст на световния износ през 2017-2021 (% годишно)
0	общо	всички продукти	47450654	-5507618	6	36	4
1	'27	МИНЕРАЛНИ ГОРИВА, МИНЕРАЛНИ МАСЛА И ПРОДУКТИ ОТ ТЯХНАТА ДЕСТИЛАЦИЯ; БИТУМИНОЗНИ ВЕЩЕСТВА; МИНЕРАЛНИ ВОСЪЦИ	5314228	-2971172	-3	85	-2
2	'85	МАШИНИ И АПАРАТИ, ЕЛЕКТРООБОРУДВАНЕ И ТЕХНИТЕ ЧАСТИ, АПАРАТИ ЗА ЗАПИСВАНЕ ИЛИ ВЪЗПРОИЗВЕЖДАНЕ НА ЗВУК, АПАРАТИ ЗА ЗАПИСВАНЕ ИЛИ ВЪЗПРОИЗВЕЖДАНЕ НА ТЕЛЕВИЗИОНЕН ОБРАЗ И ЗВУК И ЧАСТИ И ПРИНАДЛЕЖНОСТИ ЗА ТЕЗИ АПАРАТИ	5016572	-625784	11	39	6
3	'84	ЯДРЕНИ РЕАКТОРИ, КОТЛИ, МАШИНИ, АПАРАТИ И МЕХАНИЗМИ, ЧАСТИ ЗА ТЕЗИ МАШИНИ ИЛИ АПАРАТИ I	4228341	-904372	6	26	3
4	'87	НЕРЕЛСОВИ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА И ТЕХНИТЕ ЧАСТИ И ПРИНАДЛЕЖНОСТИ	2713404	-1256527	2	39	-1
5	'26	МЕТАЛНИ РУДИ, ШЛАКА И ПЕПЕЛ	2506268	-1192890	5	15	16
6	'39	ПЛАСТМАСИ И ПЛАСТМАСОВИ ИЗДЕЛИЯ	2275167	-804647	10	47	5
7	'99	СПЕЦИАЛНИ КОДОВЕ НА КОМБИНИРАНАТА НОМЕНКЛАТУРА	2217153	-896827	2	27	7
8	'30	ФАРМАЦЕВТИЧНИ ПРОДУКТИ	2111872	-959266	9	25	11
9	'72	ЧУГУН И СТОМАНА	2009358	-832063	10	74	6
10	'38	РАЗЛИЧНИ ХИМИЧЕСКИ ПРОДУКТИ	1112096	-19370	8	44	9

Таблица 8. Списък на продуктите, внасяни от България през 2021 г.

Източник: Изготвено по данни на ИТС.

С най-висока стойност на вноса са стоките, класифицирани в тарифен код 27, включващ „минерални горива, минерални масла и продукти от тяхната дестилация; битуминозни вещества; минерални восъци“, на стойност 5,31 млрд. щатски долара. Следва вносът на стоки, описани в тарифен код 85 „машини и апарати, електрооборудване и техните части; апарати за записване или възпроизвеждане на звук, апарати за записване или възпроизвеждане на телевизионен образ и звук и части и принадлежности за тези апарати „ и 84 „ядрени реактори, котли, механични машини и оборудване; части за тях“ - с износ на стойност съответно 3,77 млрд. щатски долара и 3,32 млрд. щатски долара.

Горната таблица отлично представя нарастващата стойност на вноса на минерални горива, особено през последните години - между 2017 г. и 2021 г. стойността на вноса е намалявала с 3%, докато още през 2020-2021 г. се забелязва скок от 85% (който със сигурност е повлиян не само от нарастващите

нужди, но и от динамично нарастващите цени на енергоносителите). Нито една от горепосочените групи стоки, внасяни от България, няма положително търговско салдо, което означава, че страната е принудена да прибъгва до внос, за да задоволи търсенето на посочените стоки. Всички останали стокови групи, изброени в таблицата по-горе, са генерирали отрицателно търговско салдо. През 2021 г. България е внесла стоки на обща стойност 47,45 млрд. щатски долара и е приключила годината с отрицателно търговско салдо от -5,5 млрд. щатски долара.

Глава 2.3. Добри практики на българските фирми

Sopharma Group⁵⁸ е водещ български производител, износител и местен дистрибутор на фармацевтични продукти със силни позиции в Източна и Югоизточна Европа, предлагащ широка гама от лекарства с рецепта и продукти без рецепта. Действаща от 1933 г., компанията навлиза на полския пазар през 2010 г. под формата на дъщерно дружество, което през 2011 г. вече е регистрирано като публично дружество на Варшавската фондова борса. 2021 г. е десетата година от дейността на Дружеството на полския пазар, като в него работят 14 души на трудов договор и 1 лице на договор за възлагане. През последната финансова година Дружеството е генерирало нетни приходи от продажба на продукти в размер на 194 969,94 злоти и от продажба на стоки и материали в размер на 13 628 162,23 злоти, като е реализирало нетна печалба в размер на 444 427,76 злоти.

Bulmach Sp. z o.o.⁵⁹ работи на полския пазар от 26 години в областта на металоуреждащите машини и силовата хидравлика. Дружеството разпространява на полския пазар продукти на български производители (за някои продукти то е изключителен оторизиран представител в региона). Опитът и репутацията на фирмата ѝ позволяват да установи сътрудничество с полски производители на продукти и машини (например стругарски патронници на BISON-BIAL Białystok, ленти за рязане на метал на FENES Siedlce, селскостопански машини на Metal-Fach Sokółka) и да представя техните продукти на българския пазар.

P.H. Vinex Slaviantsi Poland Sp. z o.o.⁶⁰ е полският клон на българската компания „Винекс Славянци“, чиято история започва с изложение в Антверпен през 1898 г., където вино, произведено в района на Славянци, получава първия златен медал за бяло българско вино. Този успех спомага за създаването на първия частен кооператив за производство на вино през 20-те

58 <https://www.sopharmagroup.com/> (18.10.2022)

59 <https://bulmach.com/> (18.10.2022)

60 <http://vinex.pl/> (18.10.2022)

години на миналия век. Понастоящем „Винекс Славянци“ изнася своите вина в страни като Швеция, Финландия, Норвегия, Дания, Полша, Белгия, Германия, Швейцария, Русия, Турция, Румъния, Япония и Съединените щати. Полският клон на компанията - Vinex Slavianski Poland - е създаден през 1998 г. и предлага на полските потребители най-висококачествени български вина. От 2007 г. насам портфолиото на полския клон започна да включва и марки от други европейски страни с традиции в областта на виното, които се развиват от няколко поколения, като Молдова, Португалия, Франция, Испания и Италия. През последната финансова година средният брой на служителите е 37,46. Компанията генерира нетна печалба в размер на 1 958 239,71 злоти.

Глава 3. Двустранна търговия

Таблица 9 представя показва двустранната търговия между Полша и България през 2021 г. въз основа на данни, базирани на класификацията по ХС. Лявата част на таблицата представя полския износ за България, а дясната - полския внос от България.

№	Код	Описание на кода	Полски ИЗНОС за България	Код	Описание на кода	Полски ВНОС от България
			Стойност през 2021 г. (хил. долара)			Стойност през 2021 г. (хил. долара)
	общо	всички продукти	1,639,029	общо	всички продукти	943,817
1	84	ЯДРЕНИ РЕАКТОРИ, КОТЛИ, МАШИНИ, АПАРАТИ И МЕХАНИЗМИ; ЧАСТИ ЗА ТЕЗИ МАШИНИ ИЛИ АПАРАТИ	181,004	84	ЯДРЕНИ РЕАКТОРИ, КОТЛИ, МАШИНИ, АПАРАТИ И МЕХАНИЗМИ; ЧАСТИ ЗА ТЕЗИ МАШИНИ ИЛИ АПАРАТИ	120,319
2	39	ПЛАСТМАСИ И ПЛАСТМАСОВИ ИЗДЕЛИЯ	109,844	85	ЕЛЕКТРИЧЕСКИ МАШИНИ И АПАРАТИ, АПАРАТИ ЗА ЗАПИСВАНЕ ИЛИ ВЪЗПРОИЗВЕЖДАНЕ НА ЗВУК, АПАРАТИ ЗА ЗАПИСВАНЕ ИЛИ ВЪЗПРОИЗВЕЖДАНЕ НА ТЕЛЕВИЗИОННО ИЗОБРАЖЕНИЕ И ЗВУК И ЧАСТИ И ПРИНАДЛЕЖНОСТИ ЗА ТЕЗИ АПАРАТИ	96,654
3	85	ЕЛЕКТРИЧЕСКИ МАШИНИ И АПАРАТИ, АПАРАТИ ЗА ЗАПИСВАНЕ ИЛИ ВЪЗПРОИЗВЕЖДАНЕ НА ЗВУК, АПАРАТИ ЗА ЗАПИСВАНЕ ИЛИ ВЪЗПРОИЗВЕЖДАНЕ НА ТЕЛЕВИЗИОННО ИЗОБРАЖЕНИЕ И ЗВУК И ЧАСТИ И ПРИНАДЛЕЖНОСТИ ЗА ТЕЗИ АПАРАТИ	109,383	74	МЕД И МЕДНИ ИЗДЕЛИЯ	76,626
4	87	НЕРЕЛСОВИ ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА И ТЕХНИТЕ ЧАСТИ И ПРИНАДЛЕЖНОСТИ	105,153	76	АЛУМИНИЙ И ИЗДЕЛИЯ ОТ АЛУМИНИЙ	72,562
5	94	МЕБЕЛИ; СПАЛНО БЕЛЪО, МАТРАЦИ, ПОДМАТРАЧНИ РАМКИ, ВЪЗГЛАВНИЦИ И ПОДОБНИ ИЗДЕЛИЯ С ПЪЛНЕЖ; ОСВЕТИТЕЛНИ ТЕЛА, НЕУПОМЕНАТИ, НИТО ВКЛЮЧЕНИ ДРУГАДЕ	91,233	73	ИЗДЕЛИЯ ОТ ЧУГУН, ЖЕЛЯЗО ИЛИ СТОМАНА	58,743
6	4	МЛЕЧНИ ПРОДУКТИ; ПТИЧИ ЯЙЦА; НАТУРАЛЕН ПЧЕЛЕН МЕД; ХРАНИТЕЛНИ ПРОДУКТИ ОТ ЖИВОТИНСКИ ПРОИЗХОД, НЕУПОМЕНАТИ, НИТО ВКЛЮЧЕНИ ДРУГАДЕ	66,093	12	МАСЛОДАЙНИ СЕМЕНА И МАСЛОДАЙНИ ПЛОДОВЕ; РАЗЛИЧНИ ЗЪРНЕНИ КУЛТУРИ, СЕМЕНА И ПЛОДОВЕ; ПРОМИШЛЕНИ ИЛИ МЕДИЦИНСКИ РАСТЕНИЯ; СЛАМА И ФУРАЖ	39,401
7	64	ОБУВКИ, ГЕТИ И ДРУГИ ПОДОБНИ; ЧАСТИ ЗА ТЕЗИ АРТИКУЛИ	64,137	30	ФАРМАЦЕВТИЧНИ ПРОДУКТИ	39,324
8	61	ОБЛЕКЛА И ДОПЪЛНЕНИЯ ЗА ОБЛЕКЛА, ТРИКОТАЖНИ ИЛИ ПЛЕТЕНИ	55,305	39	ПЛАСТМАСИ И ПЛАСТМАСОВИ ИЗДЕЛИЯ	37,067
9	73	ИЗДЕЛИЯ ОТ ЧУГУН, ЖЕЛЯЗО ИЛИ СТОМАНА	47,041	86	ПРЕВОЗНИ СРЕДСТВА И ОБОРУДВАНЕ ЗА ЖЕЛЕЗОПЪТНИ ИЛИ ПОДОБНИ ЛИНИИ И ТЕХНИТЕ ЧАСТИ; МЕХАНИЧНИ СИГНАЛИЗАЦИОННИ УСТРОЙСТВА (ВКЛЮЧИТЕЛНО ЕЛЕКТРОМЕХАНИЧНИТЕ) ЗА КОМУНИКАЦИОННИ ПЪТИЩА	25,778
10	2	МЕСА И КАРАНТИИ, ГОДНИ ЗА КОНСУМАЦИЯ	45,575	70	СТЪКЛО И СТЪКЛЕНИ ИЗДЕЛИЯ	24,404

Таблица 9. Двустранна търговия между България и Полша през 2021

Източник: Изготвено по данни на ИТС.

Двустранната търговия между Полша и България през 2021 г. обхваща много продуктови групи както от страна на вноса, така и износа. За целите на публикацията бяха класирани 10 продуктови групи, които най-често се появяват в търговията между тези страни. Полша е изнесла в България стоки на обща стойност 1,6 млрд. долара, докато е внесла от тази страна продукти на стойност 0,9 млрд. долара. Най-често изнасяната и внасяна група продукти между България и Полша са стоките, обозначени с код 84, т.е. ядрени реактори, котли, машини, апарати и механизми; части за тези машини или апарати, а също така и продукти от група 85, която обхваща електрически машини и апарати, апарати за записване или възпроизвеждане на звук, апарати за записване или възпроизвеждане на телевизионно изображение и звук и части и принадлежности за тези апарати. Това говори за голям интерес към металургията и машиностроенето както от страна на Полша, така и на България. Освен гореспоменатите, през 2021 г. Полша е изнесла за България и:

- пластмаси и изделия от тях;
- нерелсови превозни средства и техните части и принадлежности;
- мебели, спално бельо, матраци, подматрачни рамки, възглавници и други подобни изделия с пълнеж, лампи и осветителни тела, неупоменати, нито включени другаде, светещи знаци, светещи табели и други подобни; сглобяеми сгради;
- млечни продукти; птичи яйца; натурален пчелен мед; хранителни продукти от животински произход, неупоменати, нито включени другаде;
- обувки, гети и други подобни;
- облекла и допълнения за облекла, трикотажни или плетени;
- изделия от чугун, желязо или стомана;
- меса и карантии, годни за консумация.

От друга страна, освен металните продукти, обозначени с код 84 и 85, през 2021 г. България е доставила на Полша и:

- мед и медни изделия;
- алуминий и изделия от алуминий;
- изделия от чугун, желязо или стомана;
- маслодайни семена и маслодайни плодове; различни зърнени култури, семена и плодове; промишлени или медицински растения; слама и фураж;
- фармацевтични продукти;
- пластмаси и изделия от тях;
- превозни средства и оборудване за железопътни или подобни линии и техните части; механични сигнализационни устройства (включително електромеханичните) за комуникационни пътища;
- стъкло и стъклени изделия.

Глава 4. Обобщение и препоръки

В таблицата 10 са представени избрани икономически показатели за Полша⁶¹ и България за сравнителни цели.

Показател	Полша	България
Площ (km ²)	312696	110994
Население (млн.)	38,036	6,9
БВП (млрд. евро)	574,4	67,87
БВП на глава от населението (евро)	15050	9851
Стойност на износа (млрд. евро)	285,8	34,404
Стойност на вноса (млрд. евро)	286,4	37,291
Растеж на БВП през 2021 (%)	5,9%	4,3%
Коефициент на заетост в икономиката (%)	75,4%	68,5%
Процент на безработицата (%)	5,4%	5,3%
Растеж на брунтната добавена стойност (GVA,%)	6,6% ⁶²	3,6%
Ниво на инфлация (%) ⁶³ , където ЕС27 – 10,9%	15,7%	15,6%

Таблица 10. Обобщение на избрани икономически показатели за Полша⁶⁴ и България.
Източник: собствена разработка

Представените в предходните глави данни за износа и вноса между Полша и България показват, че това сътрудничество се характеризира с възходяща тенденция. През последните три години стойността на полския износ на стоки за България постепенно се е увеличила от 1,18 млрд. щатски долара през 2019 г., през 1,22 млрд. щатски долара през 2020 г., до 1,64 млрд. щатски долара през 2021 г. Подобна е и стойността на българските стоки, доставени на Полша - през 2019 г. това са продукти на обща стойност над 0,72 млрд. щатски долара, а през 2020 г. тази сума вече е 0,79 млрд. щатски долара, докато през 2021 г. вече отбелязва голям скок до ниво от 1,07 млрд. щатски долара.¹ Двустранната търговия между страните е на път да увеличи търговското сътрудничество и да укрепи връзките. Полско-българското сътрудничество се основава главно върху стоки обозначени с код 84 (ядрени реактори, котли, машини, апарати и механизми; части за тези машини или апарати), а също така върху продуктите от група 85 (електрически машини и апарати, апарати за записване или възпроизвеждане на звук, апарати за записване

61 <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/inne-opracowania/inne-opracowania-zbiorcze/polska-w-unii-europejskiej-2022,16,16.html#> (24.10.2022)

62 <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/roczne-rachunki-narodowe/informacja-glownego-urzedu-statystycznego-w-sprawie-skorygowanego-szacunku-produktu-krajowego-brutto-za-2021-rok,9,8.html> (24.10.2022)

63 Данни за септември г.

64 Собствена разработка по данни на ИТС (24.10.2022)

или възпроизвеждане на телевизионно изображение и звук и части и принадлежности за тези апарати), което предлага перспективни възможности за сътрудничество, особено в областта на металургията и машиностроенето. Освен електрическите машини и оборудване, най-важните стоки, подлежащи на износ от Полша за България през 2021 г., са били: пластмаси, нежелезопътни превозни средства, мебели, млечни продукти, обувки и облекло, изделия от желязо и стомана, месо и карантии. Изброените продукти са включени в групата на 10-те най-често изнасяни от Полша продукти. Това отразява и търсенето на българския пазар на въпросните стоки и следователно трябва да се следи за потенциални възможности за сътрудничество с български предприятия в тези сектори.

Българският пазар има огромен потенциал за растеж и става все по-популярен за полските компании. През последните 30 години България претърпя значителна икономическа трансформация, която създаде добри условия за предприемачите да правят бизнес и да достигнат до широк кръг от клиенти. Продуктите с полски произход стават атрактивни за българските партньори, като допълнително предимство е лесната и бърза доставка, поради което Полша е важен търговски партньор за България. Полски компании, като например производителя на вагони „PESA“ или млекопреработвателната кооперация MLEKOVITA, са подписали много договори на този пазар. Освен това България има най-благоприятната данъчна система в Европа, а разходите за осъществяване на търговска дейност са сравнително ниски. Разходите за труд в България са относително ниски (под средните за ЕС), а пазарът на транспортни и спедиторски услуги в страната е много конкурентен.⁶⁵ Досегашното ползотворно сътрудничество между Полша и България допринася за укрепване на взаимните симпатии между поляците и българите и е един от определящите фактори за по-тясно сътрудничество в бъдеще. Освен това перспективата за разширяване на ЕС с включването на Северна Македония превръща България в идеално място за подготовка за експанзия на балканските пазари.

---

65 <https://www.3cargo.com/ekspert-radzi-wspolpraca-polsko-bulgarska/> (26.10.2022)